

ZAKON

O IZMENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O PENZIJSKOM I INVALIDSKOM OSIGURANJU

Član 1.

U Zakonu o penzijskom i invalidskom osiguranju („Službeni glasnik RS”, br. 34/03, 64/04 – US, 84/04 – dr. zakon, 85/05, 101/05 – dr. zakon, 63/06 – US, 5/09, 107/09, 101/10, 93/12, 62/13, 108/13, 75/14, 142/14, 73/18 i 46/19 – US, u daljem tekstu: Zakon), član 1. menja se i glasi:

„Član 1.

Penzijsko i invalidsko osiguranje u Republici Srbiji je obavezno.

Penzijski sistem u Republici Srbiji čine i dobrovoljni penzijski fondovi i penzijski planovi koji se uređuju posebnim zakonom.”

Član 2.

U članu 11. tačka 7) briše se.

Član 3.

U članu 12. stav 1. posle tač. 3) i 4) dodaju se tač. 3a) i 4a) koje glase:

„3a) lica koja rade na teritoriji Republike Srbije za stranog poslodavca, koji nema registrovano predstavništvo u Republici Srbiji, kod koga za obavljen posao ostvaruju naknadu (u daljem tekstu: ugovorena naknada), a nisu osigurani po drugom osnovu;

4a) lica koja, u skladu sa zakonom, obavljaju poljoprivrednu delatnost u svojstvu preduzetnika, ako nisu obavezno osigurani po osnovu zaposlenja;”.

Član 4.

U članu 14. stav 5. reči: „tačka 3)” zamenjuju se rečima: „tač. 3) i 3a)”, a zapeta i reči: „ukoliko se ne može utvrditi početak i prestanak obavljanja poslova” brišu se.

Član 5.

Naziv glave III. i član 16. menjaju se i glase:

„III. Dobrovoljni penzijski fondovi i penzijski planovi

Član 16.

Sistem dobrovoljnih penzijskih fondova i penzijskih planova, zasnovan je na individualnoj kapitalizovanoj štednji i uređuje se posebnim zakonom.”

Član 6.

U članu 18. tačka 3) podtačka (2) briše se.

Član 7.

U članu 21. posle reči: „vojnu službu” dodaju se reči: „i kada kod policijskog službenika nastane potpuni gubitak radne sposobnosti za profesionalno vršenje policijskih poslova”.

Član 8.

U članu 28. stav 1. tačka 1) menja se i glasi:

„1) supružnik i vanbračni partner u skladu sa propisima kojima se uređuju porodični odnosi;”.

Posle stava 1. dodaju se novi stav 2. i st. 3. i 4. koji glase:

„Pravo na porodičnu penziju može ostvariti supružnik i vanbračni partner iz stava 1. tačka 1) ovog člana, ukoliko su brak, odnosno vanbračna zajednica života trajali najmanje tri godine, ili ako sa umrlim osiguranikom, odnosno korisnikom prava, ima zajedničko dete.

Pravo na porodičnu penziju može ostvariti i supružnik iz razvedenog braka i vanbračni partner iz stava 1. tačka 1) ovog člana posle prestanka zajednice života vanbračnih partnera, ako im je sudskom presudom utvrđeno pravo na izdržavanje.

Postojanje vanbračne zajednice i obaveze izdržavanja iz st. 1-3. ovog člana, utvrđuje se u vanparničnom postupku.”

Dosadašnji stav 2. briše se.

Član 9.

Član 28a briše se.

Član 10.

U članu 29. reči: „bračnog druga” u određenom padežu zamenjuju se rečima: „supružnika, odnosno vanbračnog partnera” u odgovarajućem padežu.

Član 11.

U članu 30. reči: „bračnog druga” u određenom padežu zamenjuju se rečima: „supružnika, odnosno vanbračnog partnera” u odgovarajućem padežu.

Član 12.

Član 30a menja se i glasi:

„30a

Supružnik, odnosno vanbračni partner profesionalnog vojnog lica prema propisima o Vojsci Srbije koje je poginulo za vreme dejstava, pravo na porodičnu penziju stiče bez obzira na navršene godine života pod uslovom da nije ponovo sklopio brak. ”.

Član 13.

U članu 34. stav 1. reči: „bračni drug” zamenjuju se rečima: „supružnik, odnosno vanbračni partner”.

Član 14.

U glavi VI odeljak 5. Pravo na naknadu pogrebnih troškova i član 41. brišu se.

Član 15.

U članu 42. stav 1. posle tačke 4) dodaje se tačka 4a) koja glasi:

„4a) sudije raspoređene u Posebno odeljenje i Odeljenje za ratne zločine Višeg suda u Beogradu i Posebno odeljenje i Odeljenje za ratne zločine Apelacionog suda u Beogradu, Tužilac za organizovani kriminal, zamenici Tužioca za organizovani kriminal, Tužilac za ratne zločine i zamenici Tužioca za ratne zločine;”

U stavu 3. reč: „tačka” zamenjuje se rečima: „tač. 4a) i ”.

Član 16.

U članu 43. stav 1. reči: „tač. 1) do 6) ” zamenjuju se rečima: „tač. 1)-4) i tač. 5) i 6)”.

U stavu 3. reč: „tačka” zamenjuje se rečima: „tač. 4a) i”.

Član 17.

Posle člana 51. dodaje se član 51a koji glasi:

„Član 51a

Za osiguranike kojima je iznos obaveze uplate doprinosa utvrđivao Fond i kada je obaveza uplate doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje na najnižu osnovicu osiguranja izvršena po isteku roka utvrđenog zakonom, u staž osiguranja se utvrđuje vreme na koje se uplata doprinosa odnosi, tako što se iznos uplaćenog doprinosa dovodi u odnos sa najnižom mesečnom osnovicom važećom u momentu uplate doprinosa, u skladu sa zakonom.”

Član 18.

U članu 55. stav 2. posle reči: „zaposlenom u Upravi” dodaju se reči: „sudiji raspoređenom u Posebno odeljenje i Odeljenje za ratne zločine Višeg suda u Beogradu i Posebno odeljenje i Odeljenje za ratne zločine Apelacionog suda u Beogradu, Tužiocu za organizovani kriminal, zamenicima Tužioca za organizovani kriminal, Tužiocu za ratne zločine i zamenicima Tužioca za ratne zločine”.

Član 19.

U članu 70. posle stava 3. dodaju se novi st. 4. i 5. koji glase:

„Vrednost opšteg boda za određivanje visine penzije počev od penzije za mesec januar tekuće godine usklađuje se sa procentom promene prosečne zarade bez poreza i doprinosa zaposlenih na teritoriji Republike Srbije, na osnovu podataka organa nadležnog za poslove statistike.

Usklađivanje vrednosti opšteg boda, u smislu stava 4. ovog člana, vrši se na osnovu podataka o promeni prosečne zarade bez poreza i doprinosa zaposlenih na teritoriji Republike Srbije za period od 12 meseci računajući unazad počev od meseca juna prethodne kalendarske godine, u odnosu na period od 12 meseci koji prethodi navedenom periodu.”

Dosadašnji stav 4. briše se, a dosadašnji stav 5. postaje stav 6.

Član 20.

U članu 71. stav 3. menja se i glasi:

„Porodična penzija umrlog osiguranika, odnosno korisnika prava, određuje se kao jedna porodična penzija u visini koja pripada za jednog člana porodice, i deli se u jednakim iznosima, ako pravo na porodičnu penziju imaju:

- 1) supružnik;
- 2) vanbračni partner;
- 3) supružnik iz razvedenog braka, ako mu je sudskom presudom utvrđeno pravo na izdržavanje;
- 4) vanbračni partner posle prestanka zajednice života vanbračnih partnera, ako mu je sudskom presudom utvrđeno pravo na izdržavanje.”

Član 21.

U glavi VIII odeljak 4. Naknada pogrebnih troškova i član 75. brišu se.

Član 22.

Član 79. menja se i glasi:

„Član 79.

Osiguraniku iz člana 42. ovog zakona, koji ispunjava uslove za sticanje prava na starosnu penziju iz čl. 43. i 43a ovog zakona, starosna penzija određuje se u skladu sa odredbama člana 61. ovog zakona, a lični bodovi utvrđuju se na način predviđen čl. 62-70. ovog zakona.

Izuzetno od člana 63. stav 1, člana 64. st. 2. i 3. i člana 65. ovog zakona, osiguraniku iz stava 1. ovog člana za izračunavanje godišnjeg ličnog koeficijenta ne uzima se period od 1. januara 1970. godine već period od 1. januara 1996. godine.

Iznos penzije utvrđen na način iz st. 1. i 2. ovog člana uvećan za 20% predstavlja ukupan iznos penzije za osiguranike iz stava 1. ovog člana, osim za osiguranike iz člana 42. stav 1. tačka 4a) ovog zakona.

Na način iz stava 2. ovog člana utvrđuje se godišnji lični koeficijent i za druge zaposlene u Ministarstvu unutrašnjih poslova, pripadnike Bezbednosno- informativne agencije, pripadnike Vojnobezbednosne i Vojnoobaveštajne agencije pod uslovom da u tom organu imaju navršenih najmanje 20 godina staža osiguranja.

Osiguraniku iz člana 42. ovog zakona invalidska penzija se određuje u skladu sa st. 1-3. ovog člana, pod uslovom da je na poslovima iz člana 42. ovog zakona navršio potreban staž osiguranja za sticanje prava na invalidsku penziju iz čl. 25. i 26. ovog zakona.

Izuzetno od stava 5. ovog člana, osiguraniku iz člana 42. stav 1. tačka 4a) ovog zakona invalidska penzija se određuje u skladu sa st. 1. i 2. ovog člana, pod uslovom da je na poslovima iz člana 42. ovog zakona navršio potreban staž osiguranja za sticanje prava na invalidsku penziju iz čl. 25. i 26. zakona.

Iznos penzije iz st. 1-6. ovog člana ne može biti veći od iznosa utvrđenog u članu 78. ovog zakona. ”.

Član 23.

Član 80. menja se i glasi:

„Penzija se počev od penzije za mesec januar tekuće godine usklađuje u procentu koji predstavlja zbir polovine procenta promene potrošačkih cena i polovine procenta promene prosečne zarade bez poreza i doprinosa.

Usklađivanje penzije u smislu stava 1. ovog člana vrši se na osnovu podataka organa nadležnog za poslove statistike o promeni prosečne zarade bez poreza i doprinosa zaposlenih na teritoriji Republike Srbije i promeni potrošačkih cena za period od 12 meseci računajući unazad počev od meseca juna prethodne kalendarske godine, u odnosu na period od 12 meseci koji prethodi navedenom periodu.”

Član 24.

Član 80b briše se.

Član 25.

U članu 82a st. 2. i 4. menjaju se i glase:

„Prestankom osiguranja u smislu stava 1. ovog člana smatra se i raniji prestanak osiguranja, ako se lice u trenutku podnošenja zahteva za ostvarivanje prava na starosnu ili prevremenu starosnu penziju nalazi u osiguranju, pod uslovom

da je taj zahtev podnet pre isteka roka od šest meseci od dana ponovnog stupanja u osiguranje.

Izuzetno od stava 1. ovog člana, osiguranici iz člana 12. stav 1. tačka 1) ovog zakona koji obavljaju delatnost u skladu sa zakonom kojim se uređuje rad privatnih preduzetnika, osiguranici iz člana 14. stav 5. ovog zakona i osiguranici koji su izabrana, imenovana ili postavljena lica, kao i lica koja su hranitelji u skladu sa zakonom, pravo na starosnu penziju ili prevremenu starosnu penziju mogu ostvariti ispunjenjem uslova za sticanje prava na starosnu penziju ili prevremenu starosnu penziju.”

Član 26.

U članu 93. stav 2. posle reči: „ovog člana” dodaju se reči: „kojim je utvrđeno postojanje invalidnosti, telesnog oštećenja, potpune nesposobnosti za rad i nesposobnosti za samostalan život i rad”.

Član 27.

U članu 95. stav 2. briše se.

Član 28.

U članu 97. reči: „u prvostepenom postupku” brišu se.

Član 29.

U članu 98a stav 6. menja se i glasi:

„Ako se utvrdi da je korisniku isplaćen veći akontativni iznos penzije od konačnog iznosa, Fond će vršiti obustavu do 1/3 mesečnog iznosa penzije, sve dok se na taj način iznos razlike ne izmiri, osim ako se Fond i korisnik drugačije ne sporazumeju. ”.

Stav 7. briše se.

Član 30.

U članu 104. stav 3. menja se i glasi:

„U ponovljenom postupku primenjuju se propisi koji su važili u vreme donošenja rešenja po kome se postupak ponavlja.”

Posle stava 4. dodaje se stav 5. koji glasi:

„Prava utvrđena novim rešenjem pripadaju od prvog dana narednog meseca od dana podnošenja zahteva za ponavljanje postupka, odnosno od prvog dana narednog meseca od dana donošenja rešenja u postupku ponavljanja pokrenutom po službenoj dužnosti. ”

Član 31.

U članu 105. stav 3. posle reči: „odnosno” dodaju se reči: „od prvog dana narednog meseca”.

Član 32.

U članu 112. stav 1. zapeta i reči: „a najranije od dana dostavljanja pravosnažnog rešenja o utvrđenoj invalidnosti poslodavcu” brišu se.

Stav 2. briše se, a dosadašnji stav 3. postaje stav 2.

Član 33.

U članu 115. stav 1. reč: „odnosno” briše se, a posle reči: „oštećenja” dodaju se zapeta i reči: „odnosno potrebi za pomoći i negom drugog lica”.

Posle stava 1. dodaje se stav 2. koji glasi:

„Ako u stepenu telesnog oštećenja nastupi promena koja nije od uticaja na pravo, novi stepen telesnog oštećenja utvrđuje se od dana nastale promene.”.

Član 34.

Posle člana 124a dodaje se naziv glave Xa i član 124b koji glase:

„Xa Naknada pogrebnih troškova

Član 124b

Fond će licu koje je snosilo troškove sahrane korisnika penzije, isplatiti naknadu pogrebnih troškova do visine iznosa te naknade u isplati na dan stupanja na snagu ovog zakona.

Osnov za isplatu naknade pogrebnih troškova iz stava 1. ovog člana je original računa, koji Fondu dostavlja lice koje je snosilo troškove sahrane korisnika penzije.

Lice koje je snosilo troškove sahrane dužno je da Fondu dostavi i broj svog tekućeg računa, radi isplate naknade pogrebnih troškova.

Naknada pogrebnih troškova iz stava 1. ovog člana nadalje se usklađuje na isti način kao i penzija.”.

Član 35.

U članu 125. st. 2. i 3. brišu se.

Član 36.

U članu 168. posle stava 2. dodaju se st. 3-6. koji glase:

„Zaposleni u Fondu ostvaruju prava i obaveze iz radnog odnosa u skladu sa zakonom.

Zaposleni u Fondu imaju službenu legitimaciju kojom dokazuju svoje službeno svojstvo i identitet.

Uslovi i način izdavanja i korišćenja, kao i izgled i sadržaj službene legitimacije, utvrđuju se opštim aktom Fonda.

Službenu legitimaciju iz stava 4. ovog člana izrađuje i štampa Narodna banka Srbije – Zavod za izradu novčanica i kovanog novca.”

Član 37.

Posle člana 191. dodaje se član 191a koji glasi:

„Član 191a

„Na osiguranike iz člana 12. stav 1. tačka 3a) ovog zakona, u pogledu obaveze plaćanja doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje, rokova i obaveze dostavljanja prijava, primenjuju se propisi kojima se uređuju poreski postupak i poreska administracija, porez na dohodak građana, doprinosi za obavezno socijalno osiguranje i drugi propisi u nadležnosti ministarstva nadležnog za poslove finansija.”

Član 38.

U članu 208. stav 2. briše se, a stav 3. menja se i glasi:

„Ukoliko se Fond i korisnik ne sporazumeju o načinu povraćaja preplaćenog iznosa penzije, Fond donosi rešenje o obavezi povraćaja više isplaćenog iznosa obustavom do 1/3 mesečnog iznosa penzije, sve dok se na taj način dug po ovom osnovu ne izmiri.”

Dosadašnji st. 3-6. postaju st. 2-5.

Član 39.

Član 245. briše se.

Član 40.

Odredba člana 51a ovog zakona primenjivaće se i u slučajevima kada je, do dana stupanja na snagu ovog zakona, obavezu uplate doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje umesto Poreske uprave utvrdio Fond.

Član 41.

Opšti akt iz člana 36. stav 3. ovog zakona doneće se u roku od 60 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 42.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srbije”, osim odredaba čl. 23. i 24, koje se primenjuju počev od 1. januara 2020. godine i odredaba člana 19, koje se primenjuju počev od 1. januara 2021. godine.

OBRAZLOŽENJE

I. USTAVNI OSNOV

Ustavni osnov za donošenje ovog zakona sadržan je u članu 70. stav 1. Ustava Republike Srbije, kojim je propisano da se penzijsko osiguranje uređuje zakonom i u članu 97. tačka 8. Ustava Republike Srbije, kojim je propisano da Republika Srbija uređuje i obezbeđuje sistem u oblasti socijalnog osiguranja i drugih oblika socijalne sigurnosti.

II. RAZLOZI ZA DONOŠENJE

Razlozi za donošenje ovog zakona proizlaze iz potrebe daljeg uređivanja sistema penzijskog i invalidskog osiguranja, a u okviru započete reforme ovog sistema 2002. godine. Osnovni cilj reforme sistema penzijskog i invalidskog osiguranja je stvaranje uslova za dugoročnu ekonomsku održivost penzijskog sistema, koja će obezbediti pravnu sigurnost i odgovarajući socijalni položaj sadašnjih i budućih generacija penzionera. Reforma se sprovodila u više faza (2002, 2003, 2005, 2010, 2014, 2018. godine) i mere koje su sprovedene su uglavnom bile restriktivnog karaktera. Naime, sistem nije bio prilagođen promenama u demografskom kretanju stanovništva (pre svega, produženje životnog veka stanovništva) i bio je preizdašan u odnosu na ekonomske mogućnosti društva (blagi uslovi za ostvarivanje prava na invalidsku penziju, kretanje visine penzije itd.). Pored toga, nepovoljan odnos broja osiguranika i broja penzionera i stalni trend pogoršanja ovog odnosa doveo je do deficita u poslovanju Republičkog fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje (u daljem tekstu: Fond), koji sprovodi penzijsko i invalidsko osiguranje, tako da je gotovo 40% obaveza za isplatu neto penzija dotirano iz budžeta Republike Srbije.

Iz navedenih razloga, preduzete su mere reforme prilagođavanja sistema navedenim okolnostima. Podignuta je starosna granica za odlazak u starosnu penziju za oba pola (65 godina starosti za muškarce, odnosno postepeno podizanje starosne granice za žene na 65 godina za 6 meseci godišnje), pooštreni su uslovi za ostvarivanje prava na invalidsku penziju (100% nesposobnost za rad), uvedena je prevremena starosna penzija sa trajnim umanjnjem visine penzije, pooštreni uslovi za ostvarivanje prava na porodičnu penziju, politika rasta penzija je usklađena sa ekonomskim mogućnostima budžeta, sprovedene su mere reforme penzijske administracije u cilju smanjenja administrativnih troškova, preduzete su mere efikasnije kontrole i naplate doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje itd. Sve ove mere su dale pozitivne rezultate koji se prvenstveno ogledaju kroz zaustavljanje

rasta deficita i smanjenja dotacija za pokrivanje deficita iz budžeta Republike. Međutim, pored preduzetih mera, ključni faktor za dugoročnu stabilizaciju sistema PIO prvenstveno leži u razvoju zemlje, novim investicijama i novom zapošljavanju, čime će se popraviti odnos između broja osiguranika i broja penzionera, s obzirom da se sistem finansira na principu solidarnosti među generacijama, odnosno da sadašnji zaposleni finansiraju penzionere (PAY GO sistem). Naime, restriktivne mere unutar sistema i smanjenje troškova dovele su do pogoršavanja socijalnog položaja penzionera.

Upravo ti pozitivni ekonomski rezultati omogućili su da posle izmena Zakona iz 2014. godine, koji se može oceniti kao posebno restriktivan, što je u tom trenutku bio neophodno i opravdano, uslede dalje izmene i dopune Zakona („Službeni glasnik RS”, broj 73/18, stupio na snagu 30. septembra 2018. godine). Ovaj zakon je doneo izmene koje su u potpunosti u korist osiguranika i korisnika, među kojima se posebno izdvaja prestanak primene Zakona o privremenom uređivanju načina isplate penzija („Službeni glasnik RS”, br.116/14 i 99/16). Pored toga, u delu Zakona kojim se uređuje matična evidencija RFPIO izvršeno je neophodno prilagođavanje Zakona reformi javne uprave koja je definisana Strategijom reforme javne uprave u Republici Srbije („Službeni glasnik RS”, broj 9/14) i Akcionim planom za sprovođenje Strategije reforme javne uprave 2015-2017 – Zaključak Vlade („Službeni glasnik RS”, broj 31/15). Osim prilagođavanja strateškim dokumentima, kao i preporukama Svetske banke, izmene Zakona su usklađene i sa preporukama i Planom prioritetnih aktivnosti za smanjenje administrativnih tereta u Republici Srbiji 2016-2018 - Stop birokratiji Vlade Republike Srbije. Ove izmene rezultirale su smanjenjem administrativnih postupaka u matičnoj evidenciji, smanjenjem obaveze poslodavaca po tom osnovu, pojednostavljenjem postupka, izbegavanjem vođenja duplih evidencija preuzimanjem podataka od institucija koje raspolažu s njima itd., i posledično smanjenjem administrativnih troškova.

Imajući u vidu izneto, od početka primene poslednjih izmena i dopuna Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, 30. septembra 2018. godine, a zahvaljujući svim merama preduzetim u proteklom periodu, stvoreni su uslovi za dalje korake, u cilju poboljšanja položaja osiguranika i korisnika. U tom smislu posebno se izdvojilo pitanje usklađivanja penzija. Naime, postignuti ekonomski rezultati omogućavaju da se penzije usklađuju po osnovu kretanja potrošačkih cena i kretanja prosečne zarade zaposlenih u Republici („švajcarski model”), umesto na način utvrđen propisima kojima se uređuje budžet i budžetski sistem. Takođe, u delu ostvarivanja prava na porodičnu penziju vanbračna zajednica izjednačava se sa brakom, a uređuje se i status lica koja rade na teritoriji naše zemlje za stranog poslodavca koji nema registrovano predstavništvo u našoj zemlji, čime se rešava situacija koja je sve više prisutna u praksi, kao i problem utvrđivanja staža osiguranja kada se doprinos plaća po isteku roka utvrđenog zakonom.

S obzirom na navedeno, predložene izmene i dopune Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju odnose se na sledeće:

1. Usklađivanje sistema penzijskog i invalidskog osiguranja sa propisima o dobrovoljnim penzijskim fondovima i penzijskim planovima, tako što se utvrđuje da je penzijsko i invalidsko osiguranje u Republici Srbiji obavezno, a da penzijski sistem u našoj zemlji čine i dobrovoljni penzijski fondovi i penzijski planovi koji se uređuju posbenim zakonom.

2. Uređivanje statusa lica koje na teritoriji Srbije rade za stranog poslodavca koji nema registrovano predstavništvo u našoj zemlji i usklađivanje Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju sa odredbama propisa koji uređuju pitanja poreza na dohodak građana, doprinosa za obavezno socijalno osiguranje i predloženih izmena Uredbe o jedinstvenoj prijavi na obavezno socijalno osiguranje. Takođe, rešavaju se problemi prilikom ostvarivanja prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja lica koja obavljaju poljoprivrednu delatnost u svojstvu preduzetnika.

3. Usaglašavanje sa odredbom člana 62. stav 5. Ustava, u pogledu izjednačavanja vanbračne zajednice sa brakom u vezi sa ostvarivanjem prava na porodičnu penziju.

4. Rešavanje problema utvrđivanja staža osiguranja kada se doprinos plaća po isteku roku utvrđenog zakonom, tako što se u staž osiguranja utvrđuje vreme na koje se uplata doprinosa odnosi, tako što se iznos doprinosa dovodi u odnos sa najnižom mesečnom osnovicom važećom u momentu uplate doprinosa.

5. Razdvajanje načina usklađivanja vrednosti opšteg boda i penzija, na taj način što se vrednost opšteg boda počev od penzije za mesec januar tekuće godine, usklađuje sa kretanjem prosečne zarade bez poreza i doprinosa zaposlenih na teritoriji Republike Srbije za prethodnu kalendarsku godinu, a na osnovu podataka o kretanju prosečne zarade zaposlenih na teritoriji Republike Srbije za prethodnih 12 meseci računajući unazad počev od meseca juna prethodne kalendarske godine.

Penzija se usklađuje primenom tzv. „švajcarskog modela”, odnosno, počev od penzije za mesec januar tekuće godine, usklađuje se u procentu koji predstavlja zbir polovine procenta rasta potrošačkih cena i polovine procenta rasta zarada, na osnovu podataka organa nadležnog za poslove statistike o kretanju prosečne zarade bez poreza i doprinosa zaposlenih na teritoriji Republike Srbije i kretanju potrošačkih cena za prethodnih 12 meseci računajući unazad počev od meseca juna prethodne kalendarske godine.

Ovim se postignuti ekonomski rezultati potvrđuju u pogledu poboljšanja finansijskog položaja korisnika penzija.

6. U delu ostvarivanja prava na starosnu, prevremenu starosnu penziju, predloženim izmenama se omogućuje ravnopravan položaj osiguranika iz člana 14. stav 5. Zakona, osiguranika koji su izabrana, imenovana ili postavljena lica kao i lica koja su hranitelji, sa ostalim osiguranicima.

7. Isplata i visina nakande pogrebnih troškova uređuje se posebnim poglavljem, odnosno briše se kao pravo iz penzijskog i invalidskog osiguranja za slučaj smrti, jer suštinski ne pripada ni osiguraniku ni korisniku prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja.

8. Da se pravo na specijalna pomagala za čitanje i pisanje u buduće uređuje propisima o zdravstvenom osiguranju, jer po svojoj prirodi i karakteru pripada propisima iz te oblasti.

9. Ovim izmenama Zakona, preciznije se definišu pojedine odredbe, s ciljem prevazilaženja praktičnih problema.

III. OBJAŠNJENJE OSNOVNIH PRAVNIH INSTITUTA I POJEDINAČNIH REŠENJA

Uz čl. 1. i 5.

Predloženom odredbom, u vezi sa čl. 1. i 16. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju („Službeni glasnik RS”, br. 34/03, 64/04 – US, 84/04 – dr. zakon, 85/05, 101/05 – dr. zakon, 63/06 – US, 5/09, 107/09, 101/10, 93/12, 62/13, 108/13, 75/14, 142/14, 73/18 i 46/19 – US – u daljem tekstu: Zakon), vrši se usklađivanje sistema penzijskog i invalidskog osiguranja sa propisima o dobrovoljnim penzijskim fondovima i penzijskim planovima, tako što se utvrđuje da je penzijsko i invalidsko osiguranje u Republici Srbiji obavezno, a da penzijski sistem u našoj zemlji čine i dobrovoljni penzijski fondovi i penzijski planovi koji se uređuju posbenim zakonom.

Uz član 2.

Predloženom odredbom se eliminišu problemi koji nastaju iz razloga što se ne može obezbediti obavezno osiguranje lica iz člana 11. tačka 7) Zakona, s obzirom da Republički fond za penzijsko i invalidsko osiguranje (u daljem tekstu: Fond), nema saznanja o njihovom radu u inostranstvu. Naime, ova lica su obavezno osigurana kada podnesu zahtev i dostave dokaze o radu u inostranstvu, pa postoji mogućnost izbegavanja obaveze prijave po ovom osnovu osiguranja.

Uz čl. 3. i 37.

Ovom odredbom se uvode u obavezno penzijsko i invalidsko osiguranje lica koja rade na teritoriji Srbije za stranog poslodavca koji nema registrovano predstavništvo u našoj zemlji. Takođe, rešavaju se problemi prilikom ostvarivanja prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja za lica koja, u skladu sa zakonom, obavljaju poljoprivrednu delatnost u svojstvu preduzetnika i vrši usklađivanje Zakona sa odredbama propisa o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, propisa o porezu na dohodak građana, kao i sa predloženim izmenama Uredbe o jedinstvenoj prijavi na obavezno socijalno osiguranje. Pored toga, propisuje se da se za ove osiguranike, u pogledu obaveze plaćanja doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje, rokova i obaveze dostavljanja prijava, primenjuju propisi kojima se uređuju poreski postupak i poreska administracija, porez na dohodak građana, doprinosi za obavezno socijalno osiguranje i drugi propisi u nadležnosti ministarstva nadležnog za poslove finansija.

Uz član 4.

Predloženom izmenom se licima koja u skladu sa zakonom obavljaju privremene i povremene poslove, odnosno poslove preko omladinskih zadruga i licima koja obavljaju poslove po osnovu ugovora o delu, odnosno poslove po osnovu autorskog i drugih ugovora, obezbeđuje ravnopravan položaj sa ostalim osiguranicima prilikom ostvarivanja prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja.

Uz čl. 6,14, 21. i 34.

Predložene odredbe se odnose na naknadu pogrebnih troškova, koja se briše kao pravo iz penzijskog i invalidskog osiguranja, s obzirom da ne pripada ni osiguraniku ni korisniku, već licu koje je snosilo troškove sahrane. Iz tog razloga, isplata i visina ove naknade uređuje se posebnim poglavljem Zakona, u cilju efikasnije isplate pogrebnih troškova licu koje je snosilo troškve sahrane.

Uz član 7.

Navedenom odredbom se policijski službenici izjednačavaju sa profesionalnim vojnim licem, jer im se u slučaju invalidnosti ostavlja mogućnost da obavljaju druge poslove koji nisu policijski.

Uz čl. 8-13. i član 20.

Navedenim odredbama vrši se usaglašavanje sa odredbom člana 62. stav 5. Ustava u pogledu izjednačavanje vanbračne zajednice sa brakom. Takođe, predloženim odredbama se prevazilazi problem brisanja člana 28a Zakona, odnosno sprečavaju moguće zloupotrebe prava na porodičnu penziju.

Uz čl. 15, 16, 18. i 22.

Navedenim odredbama se kao određene kategorije osiguranika utvrđuju sudije raspoređene u Posebno odeljenje i Odeljenje za ratne zločine Višeg suda u Beogradu i Posebno odeljenje i Odeljenje za ratne zločine Apelacionog suda u Beogradu, Tužilac za organizovani kriminal, zamenici Tužioca za organizovani kriminal, Tužilac za ratne zločine i zamenici Tužioca za ratne zločine.

Uz čl. 17. i 40.

Ovom odredbom se rešava problem utvrđivanja staža osiguranja za osiguranike kojima je iznos obaveze uplate doprinosa utvrđivao Fond i kada je obaveza uplate doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje na najnižu osnovicu osiguranja izvršena po isteku roka utvrđenog zakonom. Predložena odredba odnosi se i na slučajeve kada je obavezu uplate doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje umesto Poreske uprave utvrdi Fond, do dana stupanja na snagu ovog zakona.

Uz čl. 19. i 42.

Navedene odredbe se odnose na način usklađivanja opšteg boda, tako da se razdvaja način usklađivanja vrednosti opšteg boda od usklađivanja penzija. Naime, predlaže se da se vrednost opšteg boda za određivanje visine penzije počev od penzije za mesec januar tekuće godine usklađuje sa kretanjem prosečne zarade bez poreza i doprinosa zaposlenih na teritoriji Republike Srbije na osnovu podataka organa nadležnog za poslove statistike, a na osnovu podataka o kretanju prosečne zarade zaposlenih na teritoriji Republike Srbije za prethodnih 12 meseci računajući unazad počev od meseca juna prethodne kalendarske godine. Takođe, predlaže se primena ove odredbe od 1. januara 2021. godine. Primenom ove norme biće sprečen dalji pad odnosa visine početne penzije novih korisnika i zarada ostvarivanih tokom perioda provedenog u osiguranju. Na taj način, biće sprečen pad standarda novih korisnika u odnosu na period pre penzionisanja.

Uz član 22.

Suštinski se ovom odredbom ništa ne menja u odnosu na član 79. Zakona. Naime, samo se precizira da se član 79. Zakona odnosi upravo na osiguranike iz člana 42. Zakona (pripadnici MUP-a, BIA-e, Vojske), kao i u vezi sa načinom određivanja invalidske penzije za ove osiguranike. Time se otklanjaju nedoumice prisutne u praksi.

Uz čl. 23. i 24. i član 42.

Prema predloženim odredbama, počev od penzije za mesec januar tekuće godine, penzija se usklađuje u procentu koji predstavlja zbir polovine procenta rasta potrošačkih cena i polovine procenta rasta zarada, a na osnovu podataka organa nadležnog za poslove statistike o kretanju prosečne zarade bez poreza i doprinosa zaposlenih na teritoriji Republike Srbije i kretanju potrošačkih cena za prethodnih 12 meseci računajući unazad počev od meseca juna prethodne kalendarske godine. Imajući u vidu navedeno, odredbe koje propisuju da se penzija usklađuje na način utvrđen propisima kojima se uređuje budžet i budžetski sistem brišu se. Precizira se da se navedene odredbe primenjuju od 1. januara 2020. godine. Na taj način, definiše se početni period za obračun vrednosti parametara za usklađivanje penzija u 2020. godini, i u skladu s tim za sve naredne godine. Pored toga, definisanjem

navedenog perioda a imajući u vidu kalendar objavljivanja podataka o kretanju prosečne zarade i potrošačkih cena, proces obračuna visine usklađivanja dovodi se u vezu sa procesom definisanja budžeta Republike Srbije za narednu godinu.

Uz član 25.

Pošto se pravo na starosnu penziju, prevremenu starosnu penziju ostvaruje posle prestanka osiguranja, ovom odredbom se precizira u kom slučaju se prestankom osiguranja smatra i raniji prestanak osiguranja. Takođe, precizira se krug osiguranika koji, izuzetno od navedenog, pravo na starosnu penziju, prevremenu starosnu penziju mogu da ostvare ispunjenjem uslova za sticanje navedenog prava.

Uz čl. 26. do 28.

Ovim odredbama se propisuje da kontroli podležu nalaz, mišljenje i ocena kojim je utvrđeno postojanje invalidnosti, telesnog oštećenja, potpune nesposobnosti za rad i nesposobnosti za samostaln život i rad. Takođe, skraćuje se trajanje postupka, jer će omogućiti organu veštačenja u drugostepenom postupku da izvrši ocenu i postojanje invalidnosti, telesnog oštećenja, potpune nesposobnosti za rad i nesposobnosti za samostaln život i rad.

Uz član 29.

Ovom odredbom se precizira da Fond ne donosi rešenje o preplati, jer je ono tehničkog karaktera, tako da Fond ima osnov da odmah vrši obustavu do 1/3 mesečnog iznosa penzije, dok se iznos razlike ne namiri, osim ako se Fond i korisnik penzije drugačije ne sporazumeju.

Uz čl. 30. i 31.

Predloženim odredbama vrši se preciziranje i usklađivanje sa odredbama propisa o opštem upravnom postupku. Takođe se precizira od kada pripada pravo utvrđeno rešenjem koje je doneto u postupku izmene. Time se otklanjaju nedoumice iz prakse.

Uz član 32.

Predložena odredba omogućava da se pojednostavi utvrđivanje počeka isplate invalidske penzije, kada je postupak pokrenut u toku trajanja osiguranja.

Uz član 33.

Ovom odredbom se precizira da se postupak u smislu prestanka prava, menjanja, odnosno sticanja novih prava, odnosi i na promenu u pogledu potrebe za pomoći i negom drugog lica. Takođe se precizira da, ako u stepenu telesnog oštećenja nastupi promena koja nije od uticaja na pravo, novi stepen telesnog oštećenja se utvrđuje od dana nastale promene.

Uz član 35.

Na osnovu predložene odredbe Fond preuzima podatke elektronskim putem za sve osiguranike, pa i za zaposlene u organu nadležnom za unutrašnje poslove i za pripadnike Bezbednosno-informativne agencije, što je i sada već u praksi prisutno.

Uz čl. 36. i 41.

Predložena odredba propisuje da zaposleni u Fondu imaju službenu legitimaciju, čiji se izgled i sadržaj utvrđuju opštim aktom Fonda, koji će biti donet u roku od 60 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Uz član 38.

Ovom odredbom se predlaže rešavanje povraćaja preplaćenog iznosa penzije, tako da ukoliko se o tome Fond i korisnik ne sporazumeju, Fond donosi rešenje o obavezi povraćaja više isplaćenog iznosa obustavom do 1/3 mesečnog iznosa penzije.

Uz član 39.

S obzirom da odredba člana 245. Zakona koja propisuje ostvarivanje prava na specijalna pomagala za čitanje i pisanje, po prirodi i karakteru više pripada propisima o zdravstvenom osiguranju, predlaže se brisanje ove odredbe iz Zakona.

Uz član 42.

Ovom odredbom predlaže se da ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srbije”.

IV. FINANSIJSKA SREDSTVA POTREBNA ZA SPROVOĐENJE ZAKONA

Za sprovođenje ovog zakona sredstva su obezbeđena Finansijskim planom Republičkog fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje za 2019. godinu u iznosu od 642.538.594.000,00 dinara, a za 2020. godinu u iznosu od 678.129.954.000,00 i za 2021. godinu u iznosu od 712.378.024.000,00 dinara, koja će biti u okviru limita utvrđenog od strane Ministarstva finansija.

PREGLED ODREĐABA ZAKONA O PENZIJSKOM I INVALIDSKOM OSIGURANJU
KOJE SE MENJAJU I DOPUNJUJU

Član 1.

~~Penzijsko i invalidsko osiguranje obuhvata obavezno i dobrovoljno penzijsko i invalidsko osiguranje~~

PENZIJSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE U REPUBLICI SRBIJI JE OBAVEZNO.

PENZIJSKI SISTEM U REPUBLICI SRBIJI ČINE I DOBROVOLJNI PENZIJSKI FONDOVI I PENZIJSKI PLANovi KOJI SE UREĐUJU POSEBNIM ZAKONOM.

Član 11.

Osiguranici zaposleni jesu:

1) lica u radnom odnosu, odnosno zaposlena u preduzeću, drugom pravnom licu, državnom organu, organu jedinice lokalne samouprave ili kod fizičkih lica (u daljem tekstu: poslodavac), izuzev lica iz člana 12. stav 1. tačka 2) ovog zakona;

2) civilna lica na službi u Vojsci Srbije;

2a) profesionalna vojna lica prema propisima o Vojsci Srbije;

3) izabrana ili postavljena lica, ako za obavljanje funkcije ostvaruju zaradu, odnosno naknadu zarade;

4) lica koja su u skladu sa propisima o radu, u radnom odnosu odnosno zaposlena van prostorija poslodavca;

5) lica u radnom odnosu, odnosno zaposleni upućeni na rad u inostranstvo, odnosno zaposleni u preduzeću koje obavlja delatnost ili usluge u inostranstvu, ako nisu obavezno osigurana po propisima te zemlje, ili ako međunarodnim ugovorom nije drugačije određeno;

6) domaći državljani koji su na teritoriji Republike Srbije zaposleni kod stranih ili međunarodnih organizacija i ustanova, stranih diplomatskih i konzularnih predstavništava ili kod stranih pravnih ili fizičkih lica, ako međunarodnim ugovorom nije drugačije određeno;

~~7) domaći državljani zaposleni u inostranstvu, ako za to vreme nisu obavezno osigurani kod stranog nosioca osiguranja, ili ako prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja, po propisima te države, ne mogu ostvariti ili koristiti van njene teritorije;~~

8) strani državljani i lica bez državljanstva koji su na teritoriji Republike Srbije zaposleni kod stranih pravnih ili fizičkih lica, ako međunarodnim ugovorom nije drugačije određeno, kao i kod međunarodnih organizacija i ustanova i stranih diplomatskih i konzularnih predstavništava, ako je takvo osiguranje predviđeno međunarodnim ugovorom;

9) lica koja u skladu sa zakonom obavljaju privremene i povremene poslove, ako nisu osigurani po drugom osnovu;

10) lica koja u skladu sa zakonom obavljaju privremene i povremene poslove preko omladinskih zadruga, koje se u smislu ovog zakona smatraju poslodavcem, a imaju navršениh 26 godina života, odnosno bez obzira na godine života ako nisu na školovanju;

11) lica za čijim je radom prestala potreba, kao i lica kojima je prestalo zaposlenje zbog stečaja, likvidacije, odnosno u svim slučajevima prestanka rada poslodavca, dok ostvaruju novčanu naknadu prema propisima o radu i zapošljavanju.

Član 12.

Osiguranici samostalnih delatnosti jesu:

1) lica koja, u skladu sa zakonom, samostalno obavljaju privrednu ili drugu delatnost, ako nisu obavezno osigurana po osnovu zaposlenja;

2) lica koja su osnivači, odnosno članovi privrednih društava u skladu sa zakonom, koji u njima rade, bez obzira da li su u radnom odnosu u privrednom društvu čiji su osnivač odnosno član;

3) lica koja obavljaju poslove po osnovu ugovora o delu odnosno poslove po osnovu autorskog ugovora, kao i poslove po osnovu drugih ugovora, kod kojih za izvršen posao ostvaruju naknadu (u daljem tekstu: ugovorena naknada), a nisu osigurani po drugom osnovu;

3A) LICA KOJA RADE NA TERITORIJI REPUBLIKE SRBIJE ZA STRANOG POSLODAVCA, KOJI NEMA REGISTROVANO PREDSTAVNIŠTVO U REPUBLICI SRBIJI, KOD KOGA ZA OBAVLJEN POSAO OSTVARUJU NAKNADU (U DALJEM TEKSTU: UGOVORENA NAKNADA), A NISU OSIGURANI PO DRUGOM OSNOVU;

4) sveštenici i verski službenici ako nisu obavezno osigurani po osnovu zaposlenja;

4A) LICA KOJA, U SKLADU SA ZAKONOM, OBAVLJAJU POLJOPRIVREDNU DELATNOST U SVOJSTVU PREDUZETNIKA, AKO NISU OBAVEZNO OSIGURANI PO OSNOVU ZAPOSLENJA;

5) lica koja su prestala da obavljaju samostalnu delatnost, dok ostvaruju novčanu naknadu prema propisima o radu i zapošljavanju.

Radom u smislu stava 1. tačka 2) ovog člana smatra se i predstavljanje i zastupanje privrednih društava od strane njihovih osnivača, odnosno članova na osnovu upisa u registar nadležne organizacije.

Član 14.

Svojstvo osiguranika stiče se danom početka a prestaje danom prestanka zaposlenja, obavljanja samostalne ili poljoprivredne delatnosti, odnosno obavljanja ugovorenih poslova.

Svojstvo osiguranika utvrđuje se na osnovu prijave na osiguranje, odnosno odjave osiguranja, u skladu s ovim zakonom.

Svojstvo osiguranika ne može se steći pre navršenih 15 godina života.

Izuzetno od odredaba stava 1. ovog člana, svojstvo osiguranika poljoprivrednika može mirovati najduže pet godina u toku osiguranja iz objektivnih razloga (elementarne nepogode, bolest i porodijsko odsustvo), s tim što to ne može biti uzastopnih pet godina.

Izuzetno od stava 1. ovog člana, osiguranici iz člana 11. tač. 9) i 10) ovog zakona i osiguranici iz člana 12. stav 1. ~~tačka 3)~~ TAČ. 3) I 3A) ovog zakona, mogu steći, odnosno može im prestati svojstvo osiguranika, prema utvrđenom stažu osiguranja, ~~ukoliko se ne može utvrditi početak i prestanak obavljanja poslova.~~

Izuzetno od stava 1. ovog člana, svojstvo osiguranika poljoprivrednika može prestati i sa danom ispunjenja uslova za sticanje prava na penziju u skladu sa ovim zakonom.

III. DOBROVOLJNO PENZIJSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE DOBROVOLJNI PENZIJSKI FONDOVI I PENZIJSKI PLANOVI

Član 16.

~~Dobrovoljnim penzijskim i invalidskim osiguranjem osiguranici mogu, u skladu sa posebnim zakonom, obezbediti sebi i članovima svoje porodice veći obim, kao i drugu vrstu prava od prava utvrđenih ovim zakonom.~~

~~Lica koja nisu obavezno osigurana u smislu ovog zakona mogu, dobrovoljnim penzijskim i invalidskim osiguranjem, u skladu sa posebnim zakonom, sebi i članovima svoje porodice obezbediti prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja.~~

~~Dobrovoljno penzijsko i invalidsko osiguranje mogu organizovati i sprovesti pravna lica, u skladu sa posebnim zakonom.~~

~~Posebnim zakonom u smislu ovog člana podrazumeva se zakon kojim se uređuje dobrovoljno penzijsko i invalidsko osiguranje, kao i organizacija i poslovanje pravnih lica koja sprovode dobrovoljno penzijsko i invalidsko osiguranje.~~

SISTEM DOBROVOLJNIH PENZIJSKIH FONDOVA I PENZIJSKIH PLANOVA, ZASNOVAN JE NA INDIVIDUALNOJ KAPITALIZOVANOJ ŠTEDNJI I UREĐUJE SE POSEBNIM ZAKONOM.

Član 18.

Prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja, jesu:

1) za slučaj starosti:

(1) pravo na starosnu penziju,

(2) pravo na prevremenu starosnu penziju;

2) za slučaj invalidnosti - pravo na invalidsku penziju;

3) za slučaj smrti:

(1) pravo na porodičnu penziju;

~~(2) pravo na naknadu pogrebnih troškova;~~

4) za slučaj telesnog oštećenja prouzrokovanog povredom na radu ili profesionalnom bolešću - pravo na novčanu naknadu za telesno oštećenje;

5) za slučaj potrebe za pomoći i negom drugog lica - pravo na novčanu naknadu za pomoć i negu drugog lica.

Član 21.

Invalidnost postoji kad kod osiguranika nastane potpuni gubitak radne sposobnosti, odnosno kad kod profesionalnog vojnog lica, nastane potpuni gubitak sposobnosti za profesionalnu vojnu službu I KADA KOD POLICIJSKOG SLUŽBENIKA NASTANE POTPUNI GUBITAK RADNE SPOSOBNOSTI ZA PROFESIONALNO VRŠENJE POLICIJSKIH POSLOVA, zbog promena u zdravstvenom stanju prouzrokovanih povredom na radu, profesionalnom bolešću, povredom van rada ili bolešću, koje se ne mogu otkloniti lečenjem ili medicinskom rehabilitacijom.

Član 28.

Članovima porodice umrlog osiguranika, odnosno korisnika prava iz člana 27. ovog zakona smatraju se:

1) ~~bračni drug~~ SUPRUŽNIK I VANBRAČNI PARTNER U SKLADU SA PROPISIMA KOJIMA SE UREĐUJU PORODIČNI ODNOSI;

2) deca (rođena u braku ili van braka ili usvojena, pastorčad koju je osiguranik, odnosno korisnik prava izdržavao, unučad, braća i sestre i druga deca

bez roditelja, odnosno deca koja imaju jednog ili oba roditelja koji su potpuno nesposobni za rad, a koju je osiguranik, odnosno korisnik prava izdržavao);

3) roditelji (otac i majka, očuh i maćeha i usvojnici) koje je osiguranik, odnosno korisnik prava izdržavao.

~~Pravo na porodičnu penziju može ostvariti i bračni drug iz razvedenog braka, ako mu je sudskom presudom utvrđeno pravo na izdržavanje.~~

PRAVO NA PORODIČNU PENZIJU MOŽE OSTVARITI SUPRUŽNIK I VANBRAČNI PARTNER IZ STAVA 1. TAČKA 1) OVOG ČLANA, UKOLIKO SU BRAK, ODNOSNO VANBRAČNA ZAJEDNICA ŽIVOTA TRAJALI NAJMANJE TRI GODINE, ILI AKO SA UMRLIM OSIGURANIKOM, ODNOSNO KORISNIKOM PRAVA, IMA ZAJEDNIČKO DETE.

PRAVO NA PORODIČNU PENZIJU MOŽE OSTVARITI I SUPRUŽNIK IZ RAZVEDENOG BRAKA I VANBRAČNI PARTNER IZ STAVA 1. TAČKA 1) OVOG ČLANA POSLE PRESTANKA ZAJEDNICE ŽIVOTA VANBRAČNIH PARTNERA, AKO IM JE SUDSKOM PRESUDOM UTVRĐENO PRAVO NA IZDRŽAVANJE.

POSTOJANJE VANBRAČNE ZAJEDNICE I OBAVEZE IZDRŽAVANJA IZ ST. 1-3. OVOG ČLANA, UTVRĐUJE SE U VANPARNIČNOM POSTUPKU.

Član 28a

~~Ako je umrli osiguranik ili umrli korisnik starosne, prevremene starosne penzije ili invalidske penzije u trenutku zaključenja braka navršio godine života iz člana 19. tačka 1) ovog zakona, bračni drug može steći pravo na porodičnu penziju pod uslovom da imaju zajedničko dete ili da je brak trajao najmanje dve godine.~~

Član 29.

Udova stiče pravo na porodičnu penziju:

1) ako je do smrti ~~bračnog druga~~ SUPRUŽNIKA, ODNOSNO VANBRAČNOG PARTNERA, navršila 53 godine života; ili

2) ako je, do smrti ~~bračnog druga~~ SUPRUŽNIKA, ODNOSNO VANBRAČNOG PARTNERA, ili u roku od jedne godine od dana smrti ~~bračnog druga~~ SUPRUŽNIKA, postala potpuno nesposobna za rad; ili

3) ako je, posle smrti ~~bračnog druga~~ SUPRUŽNIKA, ODNOSNO VANBRAČNOG PARTNERA, ostalo jedno dete ili više dece koja imaju pravo na porodičnu penziju po tom ~~bračnom drugu~~ SUPRUŽNIKU, ODNOSNO VANBRAČNOM PARTNERU a udova obavlja roditeljsku dužnost prema toj deci. Udova koja u toku trajanja prava prema tom osnovu postane potpuno nesposobna za rad, zadržava pravo na porodičnu penziju dok postoji ta nesposobnost.

Udova koja do smrti ~~bračnog druga~~ SUPRUŽNIKA, ODNOSNO VANBRAČNOG PARTNERA nije navršila 53 godine života, ali je navršila 45 godina života, stiče pravo na porodičnu penziju kad navrší 53 godine života.

Udova koja u toku trajanja prava na porodičnu penziju stečenog na način iz stava 1. tač. 2) i 3) ovog člana navrší 53 godine života, trajno zadržava pravo na porodičnu penziju. Udova kojoj pravo na porodičnu penziju prestane pre navršenih 53, ali posle navršenih 45 godina života može ponovo ostvariti pravo kad navrší 53 godine života.

Član 30.

Udovac stiče pravo na porodičnu penziju:

1) ako je do smrti ~~bračnog druga~~ SUPRUŽNIKA, ODNOSNO VANBRAČNOG PARTNERA navršio 58 godina života; ili

2) ako je, do smrti ~~bračnog druga~~ SUPRUŽNIKA, ODNOSNO VANBRAČNOG PARTNERA, ili u roku od jedne godine od dana smrti ~~bračnog druga~~ SUPRUŽNIKA, ODNOSNO VANBRAČNOG PARTNERA, postao potpuno nesposoban za rad; ili

3) ako je, posle smrti ~~bračnog druga~~ SUPRUŽNIKA, ODNOSNO VANBRAČNOG PARTNERA, ostalo jedno dete ili više dece koja imaju pravo na porodičnu penziju po tom ~~bračnom drugu~~ SUPRUŽNIKU, ODNOSNO VANBRAČNOM

PARTNERU a udovac obavlja roditeljsku dužnost prema toj deci. Udovac koji u toku trajanja prava po tom osnovu postane potpuno nesposoban za rad, zadržava pravo na porodičnu penziju dok postoji ta nesposobnost.

Udovac koji u toku trajanja prava na porodičnu penziju stečenog na način iz stava 1. tač. 2) i 3) ovog člana navršši 58 godina života, trajno zadržava pravo na porodičnu penziju.

Član 30a

~~Bračni drug, profesionalnog vojnog lica prema propisima o Vojsci Srbije koje je poginulo za vreme dejstava, pravo na porodičnu penziju stiče bez obzira na propisane godine života pod uslovom da nije ponovo sklopio brak, odnosno, ako ima decu, da su deca završila školovanje.~~

SUPRUŽNIK, ODNOSNO VANBRAČNI PARTNER PROFESIONALNOG VOJNOG LICA PREMA PROPISIMA O VOJSCI SRBIJE KOJE JE POGINULO ZA VREME DEJSTAVA, PRAVO NA PORODIČNU PENZIJU STIČE BEZ OBZIRA NA NAVRŠENE GODINE ŽIVOTA POD USLOVOM DA NIJE PONOVO SKLOPIO BRAK.

Član 34.

Članovima uže porodice umrlog osiguranika, odnosno korisnika prava, u smislu ovog zakona, smatraju se ~~bračni drug~~ SUPRUŽNIK, ODNOSNO VANBRAČNI PARTNER i deca (rođena u braku ili van braka ili usvojena, pastorčad i unuci).

Članovima šire porodice umrlog osiguranika, odnosno korisnika prava, u smislu ovog zakona, smatraju se roditelji (otac, majka, očuh, maćeha i usvojioци), braća, sestre i druga deca bez roditelja, odnosno deca koja imaju jednog ili oba roditelja koji su potpuno nesposobni za rad, a koju je osiguranik, odnosno korisnik prava izdržavao.

5. Pravo na naknadu pogrebnih troškova

Član 41.

~~U slučaju smrti korisnika penzije, licu koje je snosilo troškove sahrane pripada naknada pogrebnih troškova.~~

Član 42.

Osiguranici - zaposleni koji rade na poslovima na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem i koji mogu pod posebnim uslovima ostvariti pravo na penziju jesu:

1) policijski službenici - uniformisana ovlašćena službena lica i policijski službenici koji rade na posebno složenim, specifičnim, odnosno operativnim poslovima;

2) zaposleni u Ministarstvu spoljnih poslova koji rade na poslovima na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem;

3) pripadnici Bezbednosno-informativne agencije, pripadnici Vojnobezbednosne agencije i Vojnoobaveštajne agencije;

4) zaposleni u Upravi za izvršenje krivičnih sankcija koji rade na poslovima na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem (u daljem tekstu: zaposleni u Upravi);

4A) SUDIJE RASPOREĐENE U POSEBNO ODELJENJE I ODELJENJE ZA RATNE ZLOČINE VIŠEG SUDA U BEOGRADU I POSEBNO ODELJENJE I ODELJENJE ZA RATNE ZLOČINE APELACIONOG SUDA U BEOGRADU, TUŽILAC ZA ORGANIZOVANI KRIMINAL, ZAMENICI TUŽIOCA ZA ORGANIZOVANI

KRIMINAL, TUŽILAC ZA RATNE ZLOČINE I ZAMENICI TUŽIOCA ZA RATNE ZLOČINE;

5) ovlašćena službena lica Poreske policije u smislu propisa o poreskoj administraciji;

6) profesionalna vojna lica prema propisima o Vojsci Srbije;

7) ostali policijski službenici koji rade na radnim mestima, odnosno poslovima na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem;

Radna mesta i poslovi iz stava 1. ovog člana ne mogu biti administrativno-tehnička radna mesta, odnosno poslovi, već samo poslovi na kojima je rad naročito težak, opasan i štetan za zdravlje, odnosno poslovi na kojima je obavljanje profesionalne delatnosti ograničeno navršanjem određenih godina života ili zbog prirode i težine posla, fiziološke funkcije opadaju u toj meri da onemogućavaju njeno dalje uspešno obavljanje.

Izuzetno, stav 2. ovog člana ne odnosi se na zaposlene iz stava 1. tačka TAČ. 4A) I 6) ovog člana.

Član 43.

Osiguranik iz člana 42. ~~tač. 1) do 6)~~ TAČ. 1)-4) I TAČ. 5) I 6) ovog zakona, kome prestane zaposlenje s pravom na penziju pre ispunjenja uslova iz člana 19. ovog zakona, stiče pravo na starosnu penziju ako je navršio najmanje 55 godina života i 25 godina staža osiguranja, od čega najmanje 15 godina efektivno provedenih na radnim mestima na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem, u organu iz člana 42. ovog zakona.

Pravo na starosnu penziju pod uslovima iz stava 1. ovog člana ne može steći osiguranik koji u momentu ostvarivanja prava nije ovlašćeno lice odnosno zaposleni iz člana 42. ovog zakona.

Osiguranik iz člana 42. ~~tačka~~ TAČ. 4A) I 7) ovog zakona, kome prestane zaposlenje s pravom na penziju pre ispunjenja uslova iz člana 19. ovog zakona, stiče pravo na starosnu penziju ako je navršio najmanje 60 godina života i 25 godina staža osiguranja, od čega najmanje 15 godina efektivno provedenih na radnim mestima na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem, u organu iz člana 42. ovog zakona.

Izuzetno od stava 1. ovog člana, i člana 19. ovog zakona, profesionalno vojno lice stiče pravo na starosnu penziju i to: 1) podoficir i oficir do čina pukovnika kad navrši 40 godina penzijskog staža i najmanje 53 godine života; 2) oficir čina pukovnika kad navrši 40 godina penzijskog staža i najmanje 54 godine života. Izuzetno od stava 1. ovog člana, i člana 19. ovog zakona, policijski službenici - pripadnici specijalnih jedinica policije, pripadnici Bezbednosno-informativne agencije, pripadnici Vojnobezbednosne agencije i Vojnoobaveštajne agencije koji rade na posebno složenim, specifičnim, odnosno operativnim poslovima, stiču pravo na starosnu penziju kad navrše najmanje 53 godine života i 20 godina efektivno provedenih na tim poslovima.

ČLAN 51A

ZA OSIGURANIKE KOJIMA JE IZNOS OBAVEZE UPLATE DOPRINOSA UTVRĐIVAO FOND I KADA JE OBAVEZA UPLATE DOPRINOSA ZA PENZIJSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE NA NAJNIŽU OSNOVICU OSIGURANJA IZVRŠENA PO ISTEKU ROKA UTVRĐENOG ZAKONOM, U STAŽ OSIGURANJA SE UTVRĐUJE VREME NA KOJE SE UPLATA DOPRINOSA ODNOSI, TAKO ŠTO SE IZNOS UPLAĆENOG DOPRINOSA DOVODI U ODNOS SA NAJNIŽOM MESEČNOM OSNOVICOM VAŽEĆOM U MOMENTU UPLATE DOPRINOSA, U SKLADU SA ZAKONOM.

Član 55.

Radna mesta, odnosno poslove na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem, postupak i način za njihovo utvrđivanje, kao i stepen uvećanja staža osiguranja utvrđuje ministar nadležan za poslove penzijskog i invalidskog osiguranja, na predlog fonda.

Zaposlenom u Ministarstvu unutrašnjih poslova, pripadniku Bezbednosno-informativne agencije, pripadniku Vojnobezbednosne i Vojnoobaveštajne agencije, zaposlenom u organu nadležnom za spoljne poslove koji radi na određenim poslovima pod posebnim uslovima, profesionalnom pripadniku Vojske Srbije, zaposlenom u Upravi, SUDIJI RASPOREĐENOM U POSEBNO ODELJENJE I ODELJENJE ZA RATNE ZLOČINE VIŠEG SUDA U BEOGRADU I POSEBNO ODELJENJE I ODELJENJE ZA RATNE ZLOČINE APELACIONOG SUDA U BEOGRADU, TUŽIOCU ZA ORGANIZOVANI KRIMINAL, ZAMENICIMA TUŽIOCA ZA ORGANIZOVANI KRIMINAL, TUŽIOCU ZA RATNE ZLOČINE I ZAMENICIMA TUŽIOCA ZA RATNE ZLOČINE, ovlašćenom službenom licu Poreske policije u smislu propisa o poreskoj administraciji, svakih 12 meseci efektivno provedenih na tim poslovima računa se najviše kao 16 meseci staža osiguranja u zavisnosti od težine ovih poslova, pod uslovima iz člana 54. ovog zakona.

Izuzetno od stava 2. ovog člana, nadležni ministar utvrđuje radna mesta i poslove na kojima se zaposlenom u Ministarstvu unutrašnjih poslova, civilnom licu na službi u Vojsci Srbije i profesionalnom vojnom licu prema propisima o Vojsci Srbije, svakih 12 meseci efektivno provedenih na tim poslovima računa kao 18 meseci staža osiguranja, sporazumno sa ministrom nadležnim za poslove penzijskog i invalidskog osiguranja.

Radna mesta odnosno poslovi, kao i stepeni uvećanja staža osiguranja iz st. 1. do 3. ovog člana, podležu reviziji najdocnije po isteku 10 godina od dana njihovog utvrđivanja.

Član 70.

Vrednost opšteg boda je nominalni iznos koji predstavlja količnik izračunatog zbira penzija i zbira ličnih bodova svih korisnika starosne i invalidske penzije koji su pravo na penziju ostvarili u periodu od 1. januara 2001. do 30. juna 2002. godine.

Zbir penzija iz stava 1. ovog člana određuje se na osnovu mesečne visine penzija u poslednjem kvartalu 2002. godine.

Zbir ličnih bodova korisnika iz stava 1. ovog člana obračunava se na način utvrđen po odredbama ovog zakona.

~~Vrednost opšteg boda iz stava 1. ovog člana, usklađuje se na način koji je propisan za usklađivanje penzija.~~

VREDNOST OPŠTEG BODA ZA ODREĐIVANJE VISINE PENZIJE POČEV OD PENZIJE ZA MESEC JANUAR TEKUĆE GODINE USKLAĐUJE SE SA PROCENTOM PROMENE PROSEČNE ZARADE BEZ POREZA I DOPRINOSA ZAPOSLENIH NA TERITORIJI REPUBLIKE SRBIJE, NA OSNOVU PODATAKA ORGANA NADLEŽNOG ZA POSLOVE STATISTIKE.

USKLAĐIVANJE VREDNOSTI OPŠTEG BODA, U SMISLU STAVA 4. OVOG ČLANA, VRŠI SE NA OSNOVU PODATAKA O PROMENI PROSEČNE ZARADE BEZ POREZA I DOPRINOSA ZAPOSLENIH NA TERITORIJI REPUBLIKE SRBIJE ZA PERIOD OD 12 MESECI RAČUNAJUĆI UNAZAD POČEV OD MESECA JUNA PRETHODNE KALENDARSKOJ GODINI, U ODNOSU NA PERIOD OD 12 MESECI KOJI PRETHODI NAVEDENOM PERIODU.

Usklađenu vrednost opšteg boda objavljuje fond.

Član 71.

Porodična penzija određuje se od starosne, prevremene starosne penzije ili invalidske penzije koja bi osiguraniku pripadala u času smrti, odnosno od penzije koja je korisniku pripadala u času smrti, u procentu koji se utvrđuje prema broju članova porodice koji imaju pravo na tu penziju, i to:

1) ako penzija pripada samo članovima uže porodice ili samo članovima šire porodice umrlog osiguranika odnosno korisnika prava određuje se u sledećim procentima: - za jednog člana 70%;

- za dva člana 80%;
- za tri člana 90%;
- za četiri člana ili više članova 100%;

2) ako penzija pripada i članovima uže porodice i članovima šire porodice umrlog osiguranika odnosno korisnika prava, članovima uže porodice određuje se porodična penzija prema tački 1) ovog stava, a članovima šire porodice pripada ostatak do iznosa starosne, prevremene starosne penzije ili invalidske penzije iz ovog stava. Porodična penzija iz člana 15. ovog zakona određuje se u iznosu od 100% penzije koja bi osiguraniku pripadala u času smrti.

~~Ako pravo na porodičnu penziju imaju bračni drug i razvedeni bračni drug umrlog osiguranika, odnosno korisnika prava, određuje se jedna porodična penzija u visini koja pripada za jednog člana porodice i deli se u jednakim iznosima.~~

PORODIČNA PENZIJA UMRLOG OSIGURANIKA, ODNOSNO KORISNIKA PRAVA, ODREĐUJE SE KAO JEDNA PORODIČNA PENZIJA U VISINI KOJA PRIPADA ZA JEDNOG ČLANA PORODICE, I DELI SE U JEDNAKIM IZNOSIMA, AKO PRAVO NA PORODIČNU PENZIJU IMAJU:

- 1) SUPRUŽNIK;
- 2) VANBRAČNI PARTNER;
- 3) SUPRUŽNIK IZ RAZVEDENOG BRAKA, AKO MU JE SUDSKOM PRESUDOM UTVRĐENO PRAVO NA IZDRŽAVANJE;
- 4) VANBRAČNI PARTNER POSLE PRESTANKA ZAJEDNICE ŽIVOTA VANBRAČNIH PARTNERA, AKO MU JE SUDSKOM PRESUDOM UTVRĐENO PRAVO NA IZDRŽAVANJE.

4. Naknada pogrebnih troškova

Član 75.

~~Naknada pogrebnih troškova, pripada u visini jedne i po prosečne penzije u fondu u prethodnom kvartalu, u odnosu na dan smrti korisnika.~~

Član 79.

~~Osiguraniku iz člana 43. ovog zakona, starosna odnosno invalidska penzija određuje se u skladu sa odredbama člana 61. ovog zakona, a lični bodovi utvrđuju se na način predviđen čl. 62. do 70. ovog zakona.~~

~~Izuzetno od člana 63. stav 1, člana 64. st. 2 i 3. i člana 65. ovog zakona, osiguraniku iz člana 43. ovog zakona, za izračunavanje godišnjeg ličnog koeficijenta ne uzima se period od 1. januara 1970. godine već period od 1. januara 1996. godine.~~

~~Iznos penzije utvrđen na način iz st. 1. i 2. ovog člana uvećan za 20%, predstavlja ukupan iznos penzije za osiguranike iz člana 43. ovog zakona.~~

~~Na način iz stava 2. ovog člana utvrđuje se godišnji lični koeficijent i za druge zaposlene u Ministarstvu unutrašnjih poslova, pripadnike Bezbednosno-informativne agencije, pripadnike Vojnobezbednosne i Vojnoobaveštajne agencije pod uslovom da u tom organu imaju navršenih najmanje 20 godina staža osiguranja.~~

~~Iznos penzije iz st. 1. do 4. ovog člana ne može biti veći od iznosa utvrđenog u članu 78. ovog zakona.~~

OSIGURANIKU IZ ČLANA 42. OVOG ZAKONA, KOJI ISPUNJAVA USLOVE ZA STICANJE PRAVA NA STAROSNU PENZIJU IZ ČL. 43. I 43A OVOG ZAKONA, STAROSNA PENZIJA ODREĐUJE SE U SKLADU SA ODREDBAMA ČLANA 61. OVOG ZAKONA, A LIČNI BODOVI UTVRĐUJU SE NA NAČIN PREDVIĐEN ČL. 62-70. OVOG ZAKONA.

IZUZETNO OD ČLANA 63. STAV 1, ČLANA 64. ST. 2 I 3. I ČLANA 65. OVOG ZAKONA, OSIGURANIKU IZ STAVA 1. OVOG ČLANA ZA IZRAČUNAVANJE GODIŠNJEG LIČNOG KOEFICIJENTA NE UZIMA SE PERIOD OD 1. JANUARA 1970. GODINE VEĆ PERIOD OD 1. JANUARA 1996. GODINE.

IZNOS PENZIJE UTVRĐEN NA NAČIN IZ ST. 1. I 2. OVOG ČLANA UVEĆAN ZA 20%, PREDSTAVLJA UKUPAN IZNOS PENZIJE ZA OSIGURANIKE IZ STAVA 1. OVOG ČLANA, OSIM ZA OSIGURANIKE IZ ČLANA 42. STAV 1. TAČKA 4A) OVOG ZAKONA.

NA NAČIN IZ STAVA 2. OVOG ČLANA UTVRĐUJE SE GODIŠNJI LIČNI KOEFICIJENT I ZA DRUGE ZAPOSLENE U MINISTARSTVU UNUTRAŠNJIH POSLOVA, PRIPADNIKE BEZBEDNOSNO-INFORMATIVNE AGENCIJE, PRIPADNIKE VOJNOBEZBEDNOSNE I VOJNOOBAVEŠTAJNE AGENCIJE POD USLOVOM DA U TOM ORGANU IMAJU NAVRŠENIH NAJMANJE 20 GODINA STAŽA OSIGURANJA.

OSIGURANIKU IZ ČLANA 42. OVOG ZAKONA INVALIDSKA PENZIJA SE ODREĐUJE U SKLADU SA ST. 1-3. OVOG ČLANA, POD USLOVOM DA JE NA POSLOVIMA IZ ČLANA 42. OVOG ZAKONA NAVRŠIO POTREBAN STAŽ OSIGURANJA ZA STICANJE PRAVA NA INVALIDSKU PENZIJU IZ ČL. 25. I 26. ZAKONA.

IZUZETNO OD STAVA 5. OVOG ČLANA, OSIGURANIKU IZ ČLANA 42. STAV 1. TAČKA 4A) OVOG ZAKONA INVALIDSKA PENZIJA SE ODREĐUJE U SKLADU SA ST. 1. I 2. OVOG ČLANA, POD USLOVOM DA JE NA POSLOVIMA IZ ČLANA 42. OVOG ZAKONA NAVRŠIO POTREBAN STAŽ OSIGURANJA ZA STICANJE PRAVA NA INVALIDSKU PENZIJU IZ ČL. 25. I 26. ZAKONA.

IZNOS PENZIJE IZ ST. 1- 6. OVOG ČLANA NE MOŽE BITI VEĆI OD IZNOSA UTVRĐENOG U ČLANU 78. OVOG ZAKONA.

Član 80.

~~Penzija se od 1. aprila tekuće godine usklađuje sa kretanjem potrošačkih cena na teritoriji Republike Srbije u prethodnih šest meseci.~~

~~Izuzetno od stava 1. ovog člana, ako bruto domaći proizvod u prethodnoj kalendarskoj godini realno poraste iznad 4%, penzija se usklađuje od 1. aprila tekuće godine u procentu koji predstavlja zbir procenta rasta, odnosno pada potrošačkih cena na teritoriji Republike Srbije u prethodnih šest meseci i procenta koji predstavlja razliku između realne stope rasta bruto domaćeg proizvoda u prethodnoj kalendarskoj godini i stope od 4%.~~

~~Penzija se od 1. oktobra tekuće godine usklađuje sa kretanjem potrošačkih cena na teritoriji Republike Srbije u prethodnih šest meseci.~~

~~Isplata usklađene penzije teče od isplate aprilske odnosno oktobarske penzije. Usklađivanje penzije vrši se na osnovu podataka republičkog organa nadležnog za poslove statistike o kretanju potrošačkih cena za period oktobar prethodne godine – mart tekuće godine, odnosno za period april – septembar tekuće godine, kao i o kretanju bruto domaćeg proizvoda.~~

PENZIJA SE POČEV OD PENZIJE ZA MESEC JANUAR TEKUĆE GODINE USKLAĐUJE U PROCENTU KOJI PREDSTAVLJA ZBIR POLOVINE PROCENTA

PROMENE POTROŠAČKIH CENA I POLOVINE PROCENTA PROMENE PROSEČNE ZARADE BEZ POREZA I DOPRINOSA.

USKLAĐIVANJE PENZIJE U SMISLU STAVA 1. OVOG ČLANA VRŠI SE NA OSNOVU PODATAKA ORGANA NADLEŽNOG ZA POSLOVE STATISTIKE O PROMENI PROSEČNE ZARADE BEZ POREZA I DOPRINOSA ZAPOSLENIH NA TERITORIJI REPUBLIKE SRBIJE I PROMENI POTROŠAČKIH CENA ZA PERIOD OD 12 MESECI RAČUNAJUĆI UNAZAD POČEV OD MESECA JUNA PRETHODNE KALENDARSKJE GODINE, U ODNOSU NA PERIOD OD 12 MESECI KOJI PRETHODI NAVEDENOM PERIODU.

Član 80b

~~Izuzetno od člana 80. ovog zakona, do dostizanja finansijske održivosti sistema penzijskog i invalidskog osiguranja, penzije će se usklađivati na način utvrđen propisima kojima se uređuje budžet i budžetski sistem.~~

Član 82a

Pravo na starosnu penziju, prevremenu starosnu penziju ostvaruje se posle prestanka osiguranja.

~~Prestankom osiguranja u smislu stava 1. ovog člana smatra se i raniji prestanak osiguranja, ako se lice u trenutku podnošenja zahteva nalazi u osiguranju, ako su uslovi za sticanje prava na starosnu penziju, prevremenu starosnu penziju isti u trenutku podnošenja zahteva i ranijeg prestanka osiguranja.~~

PRESTANKOM OSIGURANJA U SMISLU STAVA 1. OVOG ČLANA SMATRA SE I RANIJI PRESTANAK OSIGURANJA, AKO SE LICE U TRENUTKU PODNOŠENJA ZAHTEVA ZA OSTVARIVANJE PRAVA NA STAROSNU ILI PREVREMENU STAROSNU PENZIJU NALAZI U OSIGURANJU, POD USLOVOM DA JE TAJ ZAHTEV PODNET PRE ISTEKA ROKA OD ŠEST MESECI OD DANA PONOVOG STUPANJA U OSIGURANJE.

Prestankom osiguranja u smislu stava 1. ovog člana za osiguranika koji istovremeno ispunjava uslove za osiguranje po više osnova smatra se prestanak osiguranja po osnovu koga je prioritetno osiguran u skladu sa članom 10. ovog zakona.

~~Izuzetno od stava 1. ovog člana, osiguranici iz člana 12. stav 1. tačka 1) ovog zakona koji obavljaju delatnost u skladu sa zakonom kojim se uređuje rad privatnih preduzetnika, , pravo na starosnu penziju, prevremenu starosnu penziju mogu ostvariti ispunjenjem uslova za sticanje prava na starosnu penziju, prevremenu starosnu penziju.~~

IZUZETNO OD STAVA 1. OVOG ČLANA, OSIGURANICI IZ ČLANA 12. STAV 1. TAČKA 1) OVOG ZAKONA KOJI OBAVLJAJU DELATNOST U SKLADU SA ZAKONOM KOJIM SE UREĐUJE RAD PRIVATNIH PREDUZETNIKA, OSIGURANICI IZ ČLANA 14. STAV 5. OVOG ZAKONA I OSIGURANICI KOJI SU IZABRANA, IMENOVANA ILI POSTAVLJENA LICA, KAO I LICA KOJA SU HRANITELJI U SKLADU SA ZAKONOM, PRAVO NA STAROSNU PENZIJU, ILI PREVREMENU STAROSNU PENZIJU MOGU OSTVARITI ISPUNJENJEM USLOVA ZA STICANJE PRAVA NA STAROSNU PENZIJU, ILI PREVREMENU STAROSNU PENZIJU.

Član 93.

Kada je za rešavanje o pravu iz penzijskog i invalidskog osiguranja potrebno utvrđivanje postojanja invalidnosti, telesnog oštećenja, potrebe za pomoći i negom drugog lica uzroka invalidnosti i telesnog oštećenja, potpune nesposobnosti za rad i

nesposobnosti za samostalan život i rad, Fond rešenjem utvrđuje te činjenice na osnovu nalaza, mišljenja i ocene organa veštačenja čije se obrazovanje i način rada uređuje opštim aktom fonda.

Nalaz, mišljenje i ocena iz stava 1. ovog člana KOJIM JE UTVRĐENO POSTOJANJE INVALIDNOSTI, TELESNOG OŠTEĆENJA, POTPUNE NESPOSOBNOSTI ZA RAD I NESPOSOBNOSTI ZA SAMOSTALAN ŽIVOT I RAD podleže kontroli koju vrši organ Fonda utvrđen opštim aktom iz stava 1. ovog člana.

Na akt iz stava 1. ovog člana saglasnost daje ministar nadležan za poslove penzijskog i invalidskog osiguranja i ministar nadležan za poslove zdravlja.

U obavljanju kontrole iz stava 2. ovog člana, može se dati saglasnost ili primedba. Primedba kojom se ukazuje na uočene nedostatke i daje uputstvo za njihovo otklanjanje, obavezna je za organe koji su vršili veštačenje.

Član 95.

Postupak za ostvarivanje prava na novčanu naknadu za telesno oštećenje i prava na novčanu naknadu za pomoć i negu drugog lica pokreće se na zahtev osiguranika odnosno korisnika prava, na osnovu medicinske dokumentacije.

~~Postupak za ostvarivanje prava na novčanu naknadu za telesno oštećenje i prava na novčanu naknadu za pomoć i negu drugog lica pokreće se i po službenoj dužnosti na osnovu mišljenja organa veštačenja datog prilikom veštačenja o invalidnosti, u skladu sa opštim aktom fonda.~~

Član 97.

Kao dan nastanka invalidnosti, telesnog oštećenja i potrebe za pomoći i negom drugog lica uzima se dan kada je na osnovu pregleda dat nalaz, mišljenje i ocena organa veštačenja ~~u prvostepenom postupku~~, odnosno neki raniji dan za koji postoji odgovarajuća medicinska dokumentacija.

Član 98a

Ako su ispunjeni uslovi za ostvarivanje prava na penziju, ali se, na osnovu činjenica i podataka utvrđenih u matičnoj evidenciji, ne može odlučiti o konačnom iznosu penzije, donosi se privremeno rešenje o akontativnom iznosu penzije, u kome mora biti izričito naglašeno iz kojih razloga nije moguće odrediti konačan iznos penzije.

Akontativan iznos penzije određuje se prema podacima kojima raspolaže Fond i usklađuje se na način predviđen za usklađivanje penzija.

Nakon utvrđivanja nedostajućih činjenica i podataka, privremeno rešenje iz stava 1. ovog člana se, po službenoj dužnosti, zamenjuje rešenjem kojim se određuje konačan iznos penzije, od dana utvrđivanja prava na penziju.

U slučaju da u roku od tri godine od dana pravnosnažnosti privremenog rešenja iz stava 1. ovog člana nisu utvrđene nedostajuće činjenice i podaci, akontativni iznos penzije postaje konačan, o čemu se donosi rešenje po službenoj dužnosti.

Ako se utvrdi da je korisniku isplaćen manji akontativni iznos penzije od konačnog iznosa, Fond će isplatu iznosa razlike izvršiti korisniku u celosti odjednom.

~~Ako se utvrdi da je korisniku isplaćen veći akontativni iznos penzije od konačnog iznosa, Fond donosi rešenje o obavezi povraćaja više isplaćenog iznosa. O načinu povraćaja Fond i korisnik penzije se sporazumevaju.~~

AKO SE UTVRDI DA JE KORISNIKU ISPLAĆEN VEĆI AKONTATIVNI IZNOS PENZIJE OD KONAČNOG IZNOSA, FOND ĆE VRŠITI OBUSTAVU DO 1/3

MESEČNOG IZNOSA PENZIJE, SVE DOK SE NA TAJ NAČIN IZNOS RAZLIKE NE IZMIRI, OSIM AKO SE FOND I KORISNIK DRUGAČIJE NE SPORAZUMEJU.

~~Ukoliko se Fond i korisnik ne sporazumeju o načinu povraćaja iznosa razlike iz stava 6. ovog člana, Fond će vršiti obustavu do 1/3 mesečnog iznosa penzije, sve dok se na taj način iznos razlike ne izmiri.~~

Član 104.

Protiv konačnog rešenja fonda, u slučajevima kada nisu ispunjeni uslovi za ponavljanje postupka po zakonu kojim je uređen opšti upravni postupak, ili su protekli rokovi za ponavljanje postupka po tom zakonu, postupak se može ponoviti:

1) ako se sazna za nove činjenice, odnosno nađe ili stekne mogućnost da se upotrebe novi dokazi koji bi sami, ili u vezi sa već upotrebljenim dokazima, mogli dovesti do drugačijeg rešenja;

2) kada je propušteno da se u ranijem postupku iznese neka činjenica, odnosno dokaz koji može dovesti do drugačijeg rešenja.

Ponavljanje postupka pokreće se na predlog osiguranika ili po službenoj dužnosti.

~~Ako je predlog za ponavljanje postupka podnet, odnosno postupak ponavljanja pokrenut u roku od pet godina od dana dostavljanja rešenja osiguraniku, u ponovljenom postupku primenjuju se propisi koji su važili u vreme donošenja rešenja po kome se postupak ponavlja. Ako je predlog podnet, odnosno postupak ponavljanja pokrenut po isteku tog roka, u ponovljenom postupku primenjuju se propisi koji važe u vreme podnošenja predloga za ponavljanje postupka, odnosno u vreme pokretanja tog postupka po službenoj dužnosti.~~

U PONOVLJENOM POSTUPKU PRIMENJUJU SE PROPISI KOJI SU VAŽILI U VREME DONOŠENJA REŠENJA PO KOME SE POSTUPAK PONAVLJA.

Na osnovu podataka pribavljenih u ranijem i ponovljenom postupku, nadležni organ novim rešenjem može ranije rešenje koje je bilo predmet ponavljanja ostaviti na snazi ili ga zameniti novim rešenjem kojim se ukida ranije rešenje.

PRAVA UTVRĐENA NOVIM REŠENJEM PRIPADAJU OD PRVOG DANA NAREDNOG MESECA OD DANA PODNOŠENJA ZAHTEVA ZA PONAVLJANJE POSTUPKA, ODNOSNO OD PRVOG DANA NAREDNOG MESECA OD DANA DONOŠENJA REŠENJA U POSTUPKU PONAVLJANJA POKRENUTOM PO SLUŽBENOJ DUŽNOSTI.

Član 105.

Pravosnažno rešenje fonda može se izmeniti novim rešenjem ako je njime povređen zakon ili opšti akt fonda na štetu osiguranika odnosno korisnika prava ili ako je o nekom pravnom pitanju docnije zauzeto pravno shvatanje povoljnije za osiguranika.

Novo rešenje će se doneti i ako se sazna za činjenice koje su od uticaja na pravo osiguranika, a koje su nastale posle donošenja rešenja.

Prava utvrđena rešenjem donetim u postupku izmene pripadaju od prvog dana narednog meseca od dana podnošenja zahteva za izmenu rešenja, odnosno OD PRVOG DANA NAREDNOG MESECA od dana donošenja rešenja u postupku za izmenu pokrenutom po službenoj dužnosti.

Kod ponovnog rešavanja o pravu osiguranika odnosno korisnika prava, prema stavu 1. ovog člana primenjuju se propisi koji su važili u času donošenja konačnog rešenja. Ako se rešava o pravu prema stavu 2. ovog člana primeniće se propisi koji važe u vreme pokretanja postupka.

Član 112.

Osiguraniku koji pravo na invalidsku penziju ostvaruje u postupku pokrenutom u toku trajanja osiguranja, invalidska penzija isplaćuje se od dana prestanka

osiguranja, a najranije od dana dostavljanja pravosnažnog rešenja o utvrđenoj invalidnosti poslodavcu.

~~Izuzetno od stava 1. ovog člana, invalidska penzija isplaćuje se i pre pravosnažnosti rešenja o utvrđenoj invalidnosti u slučaju prestanka osiguranja zbog prestanka potrebe za radom lica, kao i prestanka zaposlenja zbog stečaja, likvidacije, odnosno u svim slučajevima prestanka rada poslodavca, a najranije šest meseci unazad od dana podnošenja zahteva, ako je invalidnost postojala pre podnošenja zahteva.~~

Kada se pravo na invalidsku penziju ostvaruje posle prestanka zaposlenja odnosno osiguranja, a invalidnost je postojala pre podnošenja zahteva, invalidska penzija isplaćuje se od dana nastanka invalidnosti, ali najviše za šest meseci unazad od dana podnošenja zahteva.

Član 115.

Ako u stanju invalidnosti, ~~ednosno~~ stepenu telesnog oštećenja, ODNOSNO POTREBI ZA POMOĆI I NEGOM DRUGOG LICA nastupe promene koje su od uticaja na utvrđena prava, ta prava prestaju, menjaju se odnosno stiču se nova prava, i to:

- 1) ako je promena utvrđena na zahtev osiguranika - od prvog dana narednog meseca po podnošenju zahteva;
- 2) ako je promena utvrđena na zahtev osiguranika nastala posle podnetog zahteva - od prvog dana narednog meseca posle nastale promene;
- 3) ako je promena utvrđena po službenoj dužnosti od prvog dana narednog meseca po donošenju prvostepenog rešenja o određivanju prava po osnovu utvrđene promene.

AKO U STEPENU TELESNOG OŠTEĆENJA NASTUPI PROMENA KOJA NIJE OD UTICAJA NA PRAVO, NOVI STEPEN TELESNOG OŠTEĆENJA UTVRĐUJE SE OD DANA NASTALE PROMENE.

XA NAKNADA POGREBNIH TROŠKOVA

ČLAN 124B

FOND ĆE LICU KOJE JE SNOSILO TROŠKOVE SAHRANE KORISNIKA PENZIJE, ISPLATITI NAKNADU POGREBNIH TROŠKOVA DO VISINE IZNOSA TE NAKNADE U ISPLATI NA DAN STUPANJA NA SNAGU OVOG ZAKONA.

OSNOV ZA ISPLATU NAKNADE POGREBNIH TROŠKOVA IZ STAVA 1. OVOG ČLANA JE ORIGINAL RAČUNA, KOJI FONDU DOSTAVLJA LICE KOJE JE SNOSILO TROŠKOVE SAHRANE KORISNIKA PENZIJE.

LICE KOJE JE SNOSILO TROŠKOVE SAHRANE, DUŽNO JE DA FONDU DOSTAVI I BROJ SVOG TEKUĆEG RAČUNA, RADI ISPLATE NAKNADE POGREBNIH TROŠKOVA.

NAKNADA POGREBNIH TROŠKOVA IZ STAVA 1. OVOG ČLANA NADALJE SE USKLAĐUJE NA ISTI NAČIN KAO I PENZIJA.

Član 125.

Fond vodi matičnu evidenciju o osiguranicima, obveznicima plaćanja doprinosa i korisnicima prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja.

~~Izuzetno od odredbe stava 1. ovog člana, matičnu evidenciju za zaposlene u organu nadležnom za unutrašnje poslove vodi taj organ odnosno Bezbedonosno-informativna agencija za njene pripadnike, na način utvrđen ovim zakonom.~~

~~Fond vrši kontrolu vođenja evidencije iz stava 2. ovog člana.~~

Član 168.

Upravne, analitičke, finansijske, administrativne, tehničke i druge poslove utvrđene zakonom, statutom i drugim aktima Fonda obavljaju zaposleni u Fondu koji čine stručnu službu Fonda.

Fond može ugovoriti da poslove iz stava 1. ovog člana, u celini ili delimično, obavlja druga organizacija, odnosno organ.

ZAPOSLENI U FONDU OSTVARUJU PRAVA I OBAVEZE IZ RADNOG ODNOSA U SKLADU SA ZAKONOM.

ZAPOSLENI U FONDU IMAJU SLUŽBENU LEGITIMACIJU KOJOM DOKAZUJU SVOJE SLUŽBENO SVOJSTVO I IDENTITET.

USLOVI I NAČIN IZDAVANJA I KORIŠĆENJA, KAO I IZGLED I SADRŽAJ SLUŽBENE LEGITIMACIJE, UTVRĐUJU SE OPŠTIM AKTOM FONDA.

SLUŽBENU LEGITIMCIJU IZ STAVA 4. OVOG ČLANA IZRAĐUJE I ŠTAMPA NARODNA BANKA SRBIJE – ZAVOD ZA IZRADU NOVČANICA I KOVANOG NOVCA.

ČLAN 191A

NA OSIGURANIKE IZ ČLANA 12. STAV 1. TAČKA 3A) OVOG ZAKONA, U POGLEDU OBAVEZE PLAĆANJA DOPRINOSA ZA PENZIJSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE, ROKOVA I OBAVEZE DOSTAVLJANJA PRIJAVA, PRIMENJUJU SE PROPISI KOJIMA SE UREĐUJU PORESKI POSTUPAK I PORESKA ADMINISTRACIJA, POREZ NA DOHODAK GRAĐANA, DOPRINOSI ZA OBAVEZNO SOCIJALNO OSIGURANJE I DRUGI PROPISI U NADLEŽNOSTI MINISTARSTVA NADLEŽNOG ZA POSLOVE FINANSIJA.

Član 208.

Naknada štete pričinjene Fondu, odnosno povraćaj nezakonito i nepravilno izvršenih isplata penzija i drugih novčanih primanja iz penzijskog i invalidskog osiguranja vrši se po odredbama zakona kojim se uređuju obligacioni odnosi, ako ovim zakonom nije drugačije uređeno.

~~Fond donosi rešenje o utvrđivanju preplaćenog iznosa penzija u kojem navodi visinu preplaćenog iznosa i način za povraćaj istog.~~

~~Fond može doneti rešenje da preplaćeni iznos bude nadoknađen obustavom do 1/3 mesečnog iznosa penzije sve dok se na taj način ne izmiri utvrđen preplaćen iznos penzija, ako se Fond i korisnik penzije sporazumeju o takvom načinu povraćaja preplaćenih iznosa penzija.~~

UKOLIKO SE FOND I KORISNIK NE SPORAZUMEJU O NAČINU POVRAĆAJA PREPLAĆENOG IZNOSA PENZIJE, FOND DONOSI REŠENJE O OBAVEZI POVRAĆAJA VIŠE ISPLAĆENOG IZNOSA OBUSTAVOM DO 1/3 MESEČNOG IZNOSA PENZIJE, SVE DOK SE NA TAJ NAČIN DUG PO OVOM OSNOVU NE IZMIRI.

Fond ima pravo da zahteva naknadu pričinjene štete od lica koje je prouzrokovalo invalidnost, telesno oštećenje ili smrt osiguranika ako je, po tom osnovu, ostvareno pravo iz penzijskog i invalidskog osiguranja.

Fond je dužan da zahteva naknadu štete od poslodavca ukoliko je do povrede na radu, odnosno profesionalne bolesti došlo nepreduzimanjem odgovarajućih mera bezbednosti i zaštite zdravlja na radu, u skladu sa propisima o radu.

Pri utvrđivanju visine štete ne uzimaju se u obzir iznos uplaćenog doprinosa za to osiguranje, niti dužina navršenog penzijskog staža.

Član 245.

~~Pravo na specijalna pomagala za čitanje i pisanje – reproduktor, Brajevu pisaću mašinu i druga elektronska odnosno digitalna pomagala osiguranik, korisnik penzije – slepo lice i slepo dete osiguranika, do donošenja odgovarajućih propisa, ostvaruje na način propisan aktom ministra nadležnog za poslove penzijskog i invalidskog osiguranja.~~

~~Akt iz stava 1. ovog člana doneće se najkasnije do 1. januara 2019. godine.~~

ČLAN 40.

ODREDBA ČLANA 51A OVOG ZAKONA PRIMENJIVAĆE SE I U SLUČAJEVIMA KADA JE, DO DANA STUPANJA NA SNAGU OVOG ZAKONA, OBAVEZU UPLATE DOPRINOSA ZA PENZIJSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE UMEŠTO PORESKE UPRAVE UTVRDILO FOND.

ČLAN 41.

OPŠTI AKT IZ ČLANA 36. STAV 3. OVOG ZAKONA DONEĆE SE U ROKU OD 60 DANA OD DANA STUPANJA NA SNAGU OVOG ZAKONA.

ČLAN 42.

OVAJ ZAKON STUPA NA SNAGU OSMOG DANA OD DANA OBJAVLJIVANJA U „SLUŽBENOM GLASNIKU REPUBLIKE SRBIJE”, OSIM ODREDBA ČL. 23. I 24, KOJE SE PRIMENJUJU POČEV OD 1. JANUARA 2020. GODINE I ODREDBA ČLANA 19, KOJE SE PRIMENJUJU POČEV OD 1. JANUARA 2021. GODINE.

ANALIZA EFEKATA ZAKONA

Analiza postojećeg stanja

Penzijski sistem je jedan od najsloženijih sistema u društvu, posredno ili neposredno od značaja za skoro sve stanovnike države. Ovim sistemom pre svega se obezbeđuju primanja našim starijim sugrađanima - sadašnjim i onima koji će to postati u budućnosti. Osnovna karakteristika penzijskog sistema je dugoročni uticaj što za posledicu ima to da svaka izmena u ovom sistemu neposredno utiče kako na sadašnje osiguranike i korisnike tako i na položaj budućih generacija. Iz navedenih razloga, donošenje mera i upravljanje tim sistemom je posebno izazovno, jer se puni efekti donetih odluka ponekad vide tek nakon nekoliko godina ili čak decenija. Posebnost penzijskog sistema svakako predstavlja i činjenica da je neposredno zavisan od demografskih i ekonomskih tokova u državi, tj. starosne strukture stanovništva, migracionih kretanja, nivoa i kvaliteta zaposlenosti, visine zarada, rasta bruto domaćeg proizvoda, poreske politike, regionalnih ekonomskih neravnoteža i svih drugih faktora koji utiču na definisanje okruženja. To znači da sva kretanja i sve odluke koje se donose sa ciljem izmene stanja u tim oblastima neposredno utiču i na penzijski sistem, pozitivno ili negativno. Iz navedenih razloga, prilikom donošenja mera usmerenih na druge oblasti treba uvek imati u vidu posledice koje će te mere imati na penzijski sistem. Ovo je posebno važno kada se radi o formulisanju dugoročnih planova.

Obavezno penzijsko i invalidsko osiguranje čini osnovu penzijskog sistema u Republici Srbiji i zasniva se na tekućem finansiranju penzija što je slučaj i u najvećem broju evropskih država. To znači da sva lica koja obavljaju neki rad i po tom osnovu ostvaruju prihod (osiguranici), po principu obaveznosti izdvajaju kroz doprinose za penzijsko i invalidsko osiguranje sredstva za finansiranje penzija sadašnjih korisnika, a time dobijaju mogućnost da ostvare pravo na sopstvenu penziju nakon ispunjenja odgovarajućih uslova.

U savremenom obliku, sistem obaveznog penzijskog i invalidskog osiguranja razvijan je u periodu od 1945. do 1970. godine, kada je starosna struktura stanovništva bila povoljna (stanovništvo je bilo mlado, tako da je bio pozitivan odnos broja osiguranika u odnosu na korisnike), zbog čega je u ovaj sistem bilo ugrađeno mnogo povoljnih rešenja, od uslova za penzionisanje, načina obračuna i visine penzija i sl. Vremenom, promenom demografske strukture stanovništva, sve lošijom ekonomskom situacijom i opadanjem nivoa zaposlenosti, ovaj sistem je počeo da zapada u krizu, tako da se početkom devedesetih godina prošlog veka pojavio deficit u finansiranju isplate penzija i niza drugih prava koja je obezbeđivao ovaj vid

osiguranja. Danas, izazovi sa kojima se suočava penzijski sistem su karakteristični ne samo za Srbiju, nego za skoro sve evropske zemlje, tako da se sa njima suočavaju čak i razvijene zemlje Zapadne Evrope.

Život i okruženje stalno zahtevaju donošenje mera koje vode unapređenju penzijskog sistema, pre svega kroz realnije definisane parametre (npr. povećanje starosne granice za odlazak u penziju koja bi više bila u skladu sa produženjem životnog veka, privrednim razvojem i međunarodnim trendovima, redefinisane prava po osnovu invalidnosti i usmeravanje na ponovnu aktivaciju lica sa smanjenom radnom sposobnošću, u saradnji sa tržištem rada), uključivanje novih vidova osiguranja (dobrovoljni penzijski fondovi), a time i stvaranje dugoročne strategije razvoja sistema, što na kraju treba da vodi postizanju dugoročne finansijske održivosti i pouzdanosti penzijskog sistema.

Prilagođavanje penzijskog sistema izmenjenim okolnostima u društvu i ekonomiji zemlje, a u cilju stvaranja uslova za dugoročnu održivost sistema, sprovedeno je fazno i to izmenama propisa 2001, 2003, 2005, 2010, 2014 i 2018. godine.

S obzirom na istaknutu potrebnu neprestanog prilagođavanja penzijskog sistema promenama u okruženju, Predlog izmena i dopuna Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju predstavlja nastavak ranije započete reforme sistema.

U osnovi, svaki penzijski sistem treba da ostvari sledeće osnovne ciljeve:

- obezbeđivanje adekvatnih penzija;
- finansijska održivost;
- što veća pokrivenost starijeg stanovništva penzijama, tj. obezbeđivanje penzija za što veći broj starijih lica.

Postizanje ravnoteže između navedenih ciljeva je veoma teško ostvariti u praksi, a to je izazov sa kojim se suočavaju skoro sve države. Kako bi se omogućila stalna provera uspešnosti u uspostavljanju ravnoteže između navedenih ciljeva, prati se veliki broj raznovrsnih pokazatelja, što je razumljivo kada se u vidu ima opisana međuzavisnost penzijskog sistema i ostalih sistema u društvu. Navedeni pokazatelji se okvirno mogu grupisati prema vrsti cilja ka čijem su ostvarenju usmereni:

- **pokazatelji adekvatnosti penzija** – nominalna visina najniže i prosečne penzije, raspon penzija, odnos prosečne penzije (ukupne, zatim po kategorijama korisnika i vrstama penzija) i prosečne zarade, stopa zamene zarade penzijom prilikom odlaska u penziju, broj i učešće korisnika najnižih penzija, pokazatelji izloženosti starijeg stanovništva riziku od siromaštva itd.

- **pokazatelji finansijske održivosti sistema** – nominalna visina rashoda za penzije i druga prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja, udeo rashoda u BDP-u, struktura prihoda za finansiranje isplate penzija, visina deficita u sredstvima za isplatu penzija, odnos broja osiguranika i korisnika penzija itd.

- **pokazatelji koji pokazuju u kojoj meri starije stanovništvo ostvaruje prihod od penzija** – broj penzionera, njihov udeo u starijem stanovništvu, po starosnim grupama, broj penzionera po vrsti penzije i različitim kategorijama, broj novih i preminulih korisnika penzija itd.

1. Ključna izmena predloženih izmena propisa odnosi se na definisanje formule za usklađivanje penzija, perioda u kom će se usklađivanje vršiti i parametara koji će se uzimati u obzir za određivanje procenta usklađivanja. Sa tog aspekta, najvažniji su parametri koji pokazuju kretanje adekvatnosti visine penzija.

Kao što je navedeno, reforma penzijskog sistema se sprovodi u više faza, počev od 2001. godine. Neodrživost finansiranja rashoda za penzije uslovlila je brojne mere usmerene ka oporavku finansijske održivosti obaveznog penzijskog i invalidskog osiguranja, naročito u periodu počev od 2014. godine. Zbog toga je u određenoj meri trpela adekvatnost penzija, iako su i u tom periodu vršena povećanja penzija i isplaćivana su sredstva kao vid pomoći penzionerima, u skladu sa mogućnostima i raspoloživim prostorom u budžetu. Uspešnim završetkom procesa fiskalne konsolidacije, čiji je sastavni deo bilo i unapređenje stanja u penzijskom sistemu, stvorena je mogućnost da se povećaju primanja penzionerima i obezbedi realni rast njihovog standarda.

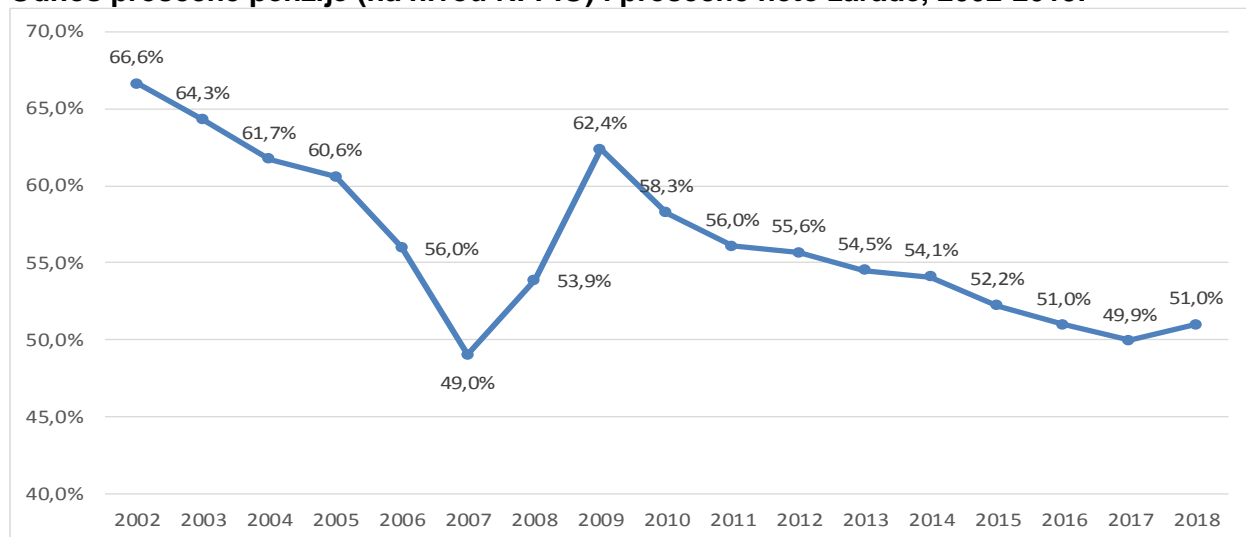
Prvi korak ka tome učinjen je Zakonom o izmenama i dopunama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju iz septembra 2018. godine, kojim je prestalo važenje Zakona o privremenom uređivanju načina isplate penzija, kojim su u isplati bile smanjene penzije više od 25.000 dinara u periodu novembar 2014-septembar 2018. godine. Pored toga, navedenim izmenama uveden je *novčani iznos kao uvećanje uz penziju*, kao vid isplate korisnicima čije su penzije niže od 34.003,9 dinara. Kombinacijom navedenih mera postignuto je da su primanja svih korisnika penzija (penzija zajedno sa novčanim iznosom) počev od isplate za oktobar uvećana za najmanje 5% u odnosu na primanja za septembar 2018. godine. Pored toga, u novembru 2018. godine svim korisnicima penzija isplaćeno je po 3.000 dinara, kao vid jednokratne pomoći.

Na taj način, postignut je realni rast penzija (kao i ukupnih primanja penzionera) u 2018. godini u odnosu na 2017, zatim povećano je učešće prosečne penzije u prosečnoj zaradi, a takođe je porasla i stopa zamene. S obzirom na to da su navedena povećanja usledila krajem godine, tako da su se efekti preneli i u narednu godinu, očekuje se da će i u 2019. godini primanja penzionera zabeležiti realni rast.

Predlogom zakona je predviđeno da se počev od 2020. godine penzije usklađuju prema tzv. švajcarskoj formuli, tj. da se procenat usklađivanja visine penzija dobija prema formuli koja obuhvata zbir 50% od rasta zarada u prethodnoj godini i 50% od rasta potrošačkih cena u istom periodu.

Aktuelne vrednosti parametara

Odnos prosečne penzije (na nivou RFPIO) i prosečne neto zarade, 2002-2019.

Izvor: RFPIO

Prosečna penzija je u 2018. godini iznosila 51% prosečne zarade bez poreza i doprinosa. Vrednost ovog pokazatelja je porasla sa 49,9% u 2017. godini.

Realni rast penzija i primanja u odnosu na prethodnu godinu, 2001-2018.

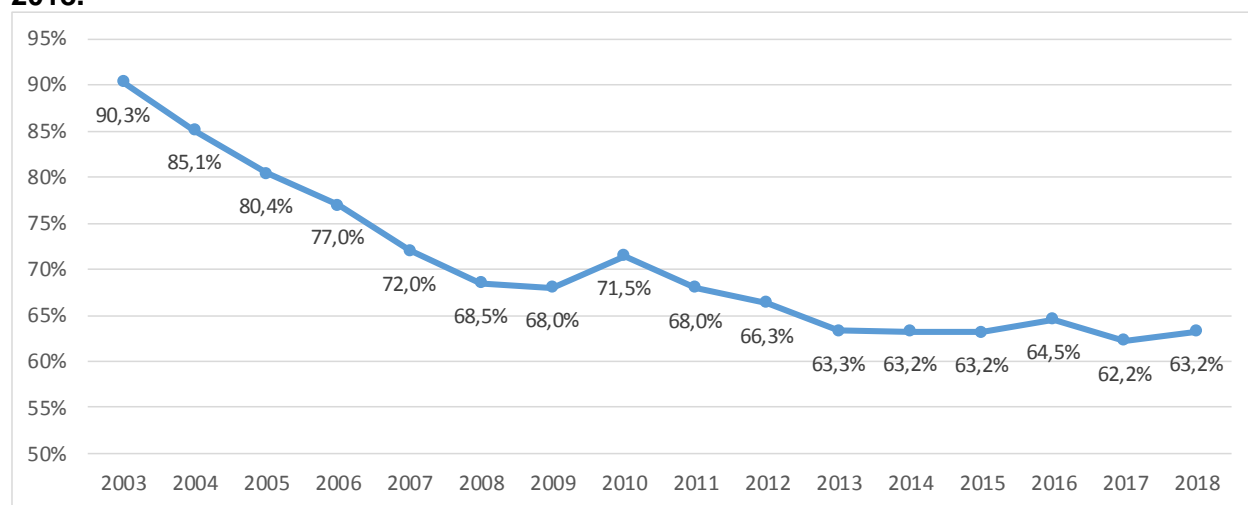
Izvor: Računica autora, visina penzija - statistika RFPIO, troškovi života i potrošačke cene - RZS

Prosečna penzija za 2018. godinu je realno porasla za 3,8% u odnosu na 2017. godinu kao rezultat uvećanja visine penzija za 5% iz decembra 2017. kao i prestanka umanjenja visine penzija u isplati od penzije za oktobar 2018. godine.

Ukoliko se u obzir uzmu *novčani iznos kao uvećanje za penzije i jednokratna isplata penzionerima* u iznosu od 3.000 dinara, prosečna ukupna primanja penzionera su u 2018. godini realno viša za 3,6% u odnosu na 2017¹. Međutim, s obzirom na to da ne primaju svi penzioneri navedeni *novčani iznos*, a i njegova visina se razlikuje u zavisnosti od visine penzije, realni rast primanja je nejednako raspoređen u zavisnosti od visine penzija.

2. Pored toga, Predlogom zakona predviđena je izmena formule na osnovu koje se vrši usklađivanje opšteg boda, kao elementa koji se koristi prilikom određivanja početne visine penzija. Visina penzija se u Srbiji obračunava na osnovu podataka iz celog radnog veka. Oni se pretvaraju u lične bodove, koji pokazuju tzv. radnu istoriju pojedinca. Njihovim množenjem opštim bodom dobija se visina penzije. Opšti bod je potrebno usklađivati kako bi se izbeglo da visina penzija novih korisnika protekom vremena bude obezvređena u odnosu na prvu penziju korisnika iz prethodnih godina. Do sada se opšta bod usklađivao na isti način i u istim intervalima kao i penzija. U slučaju da penzije rastu sporije od rasta zarada, stopa po kojoj penzija zamenjuju zaradu (tzv. stopa zamene) opada tokom vremena, tako da su korisnici koji se penzionišu u kasnijim godinama u nepovoljnijem položaju u pogledu očuvanja standarda koji su imali pre penzionisanja

Stopa zamene za 40 godina staža osiguranja i zarade na nivou proseka, 2003-2018.

¹ Penzionerima je 2016. i 2017. godine jednokratno isplaćeno po 5.000 dinara, a 2018. godine 3.000 dinara.

Izvor: računica autora

Neto stopa zamene² je iznosila 63,2% u 2018. godini. Kako je već navedeno, kao rezultat mera preduzetih u 2018. godini, njena vrednost je porasla sa 62,2%, koliko je iznosila u 2017. godini. Procenjujemo da će stopa zamene iznositi oko 61% u 2019. godini. Vrednost ovog parametra uglavnom pokazuje opadajući trend, počev od 2003. godine. U slučaju nastavka trenda pada stope zamene, tj. u slučaju da se opšti bod ne usklađuje prema kretanju zarada nego za neki niži procenat, kao što je izgledno, novi korisnici penzija će se suočavati sa sve većim padom standarda prilikom penzionisanja u odnosu na period proveden na radu. Imajući u vidu niske apsolutne iznose penzija, dalji pad stope zamene može značajno da ugrozi socijalni položaj penzionera. To za posledicu može imati pad poverenja u penzijski sistem čime će biti ugrožena njegova socijalna održivost. Usklađivanjem opšteg boda prema kretanju zarada rešava se problem održanja stope zamene i očuvanja nivoa životnog standarda u trenutku penzionisanja.

3. Predloženim Predlogom zakona proširuje se obuhvat kategorija koje imaju pravo na porodičnu penziju. Prema poslednje poznatim podacima, u RFPIO su isplaćivane porodične penzije za 342.432 korisnika. Prema vrsti osiguranja, struktura je sledeća:

- osiguranje zaposlenih – 304.343
- osiguranje samostalnih delatnosti – 17.778
- osiguranje poljoprivrednika – 20.311

Ciljne grupe na koje će izmene propisa imati neposredan uticaj

1. Predložene izmene Zakona imaće direktan neposredan uticaj na unapređenje standarda korisnika penzija i ostalih prava iz PIO, s obzirom na to da se sva prava iz PIO usklađuju na isti način i u istim periodima kao i penzije. Prema poslednje poznatim podacima, u avgustu 2019. godine bilo je ukupno 1.706.189 korisnika penzija u RFPIO. Pored toga, RFPIO je u avgustu isplatio i različite vrste naknada iz

² Posmatrana za teoretskog korisnika u svrhu uporedivosti tokom različitih perioda ili između država, uz razumevanje ograničenja da na nju utiče više pretpostavki i ne reprezentuje stvarnu adekvatnost penzija na isti način u različitim državama. Stopa zamene za 2018. godinu definiše se kao: Odnos između visine penzije lica koje se penzionisalo u 2018. godini sa stažom od 40 godina i zaradama na nivou proseka Srbije tokom celog radnog veka, i prosečne zarade u Srbiji u 2017. godini uvećane za kretanje potrošačkih cena u 2018. godini. Ovaj parametar pokazuje koliko iznosi penzija tog lica u prvoj godini nakon penzionisanja u odnosu na ono što je zarađivao tokom celog radnog veka, tj. u kojoj meri je prihod od penzije zamenio prihod od zarade. Međutim, treba imati u vidu da ona pokazuje relativni odnos penzije i zarade samo u prvoj godini nakon penzionisanja i samo za lica koja ispunjavaju navedene pretpostavke.

penzijskog i invalidskog osiguranja (naknada za pomoć i negu drugog lica, naknada za telesno oštećenje i drugo...) za 147.985 korisnika³.

S obzirom na to da korisnici penzija čine preko 24% stanovništva Srbije, jasno je koliki je značaj predloženih izmena za unapređenje ekonomskog položaja ove kategorije stanovništva u društvu kao i značaj za društvo u celini.

Posredno, predložene izmene će uticati na sve članove domaćinstva u kojima žive penzioneri, a takođe i na sve buduće korisnike penzija, tj. celokupno aktivno stanovništvo Srbije.

2. Predloženom izmenom načina usklađivanja opšteg boda uticaće se na održanje standarda novih korisnika penzija. Poslednjih godina prosečno se godišnje penzioniše oko 85.000 lica.

3. Kada je u pitanju izjednačavanje vanbračne zajednice sa brakom u vezi sa ostvarivanjem prava na porodičnu penziju, ukazujemo na to da je reč o usaglašavanju sa odredbom člana 62. stav 5. Ustava, kojim su izjednačene vanbračna i bračna zajednica. Dakle, u ovom slučaju, izmene zakona će imati neposredan uticaj na lica koja su bila u vanbračnoj zajednici sa preminulim osiguranikom ili korisnikom penzije. Postojanje vanbračne zajednice se dokazuje u parničnom postupku.

Željeni ciljevi koji se postižu izmenama Zakona

Opšti cilj koji se želi postići predloženim izmenama propisa je unapređen ekonomski položaj korisnika penzija i drugih prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja.

1. Definisane formule za usklađivanje penzija, perioda u kom će se usklađivanje vršiti i parametara koji će se uzimati u obzir za određivanje procenta usklađivanja za cilj imaju obezbeđivanje sledećeg:

- postojanje jasnog i predvidljivog načina usklađivanja visine penzija,
- da rast penzija bude u određenoj meri vezan za rast zarada,

³ Kada su naknade u pitanju napominjemo da određeni broj lica prima penziju i neku od naknada iz PIO, dok pojedini korisnici naknada ne primaju penziju nego samo naknadu.

- povećanje realne vrednosti penzija, a time i standarda penzionera,
- očuvanje finansijske stabilnosti i održivog načina finansiranja isplata penzija i drugih prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja.

2. Izmenom načina usklađivanja opšteg boda obezbediće se održanje stope zamene, tj. održanje nivoa standarda novih korisnika penzija u godini u kojoj ostvaruju pravo.

3. Cilj proširenja obuhvata kategorija koje imaju pravo na porodičnu penziju je da vanbračna i bračna zajednica u potpunosti budu izjednačena kada je u pitanju ostvarivanje prava na porodičnu penziju, a pored toga da bude povećana pokrivenost starijeg stanovništva prihodima po osnovu penzija, čime će biti unapređen i njihov ekonomski položaj u društvu. Cilj je i da se propisi u potpunosti usaglase sa odgovarajućom odredbom Ustava Republike Srbije.

Ostvarivanje navedenih ciljeva biće moguće pratiti na osnovu kretanja napred navedenih pokazatelja adekvatnosti visine penzija, finansijske održivosti sistema i pokrivenosti starijeg stanovništva penzijom.

4. Izmenama i dopunama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, postiže se usaglašenost sistema penzijskog i invalidskog osiguranja sa propisima o dobrovoljnim penzijskim fondovima i penzijskim planovima, a time i potpuna uređenost penzijskog sistema. To se postiže tako što se utvrđuje da je penzijsko i invalidsko osiguranje u Republici Srbiji obavezno, a da penzijski sistem u našoj zemlji čine i dobrovoljni penzijski fondovi i penzijski planovi koji se uređuju posebnim zakonom.

5. Pored toga, cilj je i da se ovim zakonom prevaziđu uočeni problemi u praksi i da se unaprede poslovni procesi u RFPIO i efikasnost sprovođenja osiguranja. To će se postići sledećim merama:

- Uređuje se status lica koje na teritoriji Srbije rade za stranog poslodavca koji nema registrovano predstavništvo u našoj zemlji. Takođe, vrši se usklađivanje Zakona o PIO sa odredbama propisa koji uređuju pitanja poreza na dohodak građana, doprinosa za obavezno socijalno osiguranje, kao i predloženih izmena Uredbe o jedinstvenoj prijavi na obavezno socijalno osiguranje. U vezi sa navedenim, rešavaju se i problemi prilikom ostvarivanja prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja lica koja obavljaju poljoprivrednu delatnost u svojstvu preduzetnika.

- Rešava se problem utvrđivanja staža osiguranja kada se doprinos plaća po isteku roka utvrđenog zakonom, tako što se u staž osiguranja utvrđuje vreme na koje se uplata doprinosa odnosi, tako što se iznos doprinosa dovodi u odnos sa najnižom mesečnom osnovicom važećom u momentu uplate doprinosa.

- U delu ostvarivanja prava na starosnu, prevremenu starosnu penziju, predloženim izmenama se omogućuje ravnopravan položaj lica koja u skladu sa zakonom obavljaju privremene i povremene poslove, kao i lica koja u skladu sa zakonom obavljaju privremene i povremene poslove preko omladinskih zadruga, i osiguranika koji su izabrana, imenovana ili postavljena lica, kao i lica koja su hranitelji, sa ostalim osiguranicima.

-Isplata i visina naknade pogrebnih troškova uređuje se posebnim poglavljem, odnosno briše se kao pravo iz penzijskog i invalidskog osiguranja za slučaj smrti, jer suštinski ne pripada ni osiguraniku ni korisniku prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja, već licu koje snosi troškove sahrane.

Analiza finansijskih efekata

1. Uz pretpostavljeni stabilni rast BDP-a od 4% godišnje, kretanje inflacije i zarade u skladu sa Fiskalnom strategijom, procenjeni su sledeći efekti predloženih izmena propisa u domenu utvrđivanja načina usklađivanja visine penzije i načina usklađivanja opšteg boda:

	2019	2020	2021	2022	2023
Procenjeni realni rast BDP-a	3,5%	4%	4%	4%	4%
Inflacija	1,5%	1,9%	2,4%	2,8%	3%
Nominalni rast zarada	8,8%	8,0%	5,5%	5,9%	6,1%
Realni rast zarada	7,2%	6,0%	3,0%	3,0%	3,0%
Procenjeni procenat usklađivanja penzija	-	5,13%	4,96%	3,94%	4,34%
Rashodi za neto penzije (u milionima dinara)	550.870	578.211	608.595	634.653	665.915
Učešće rashoda u BDP-u	10,2%	9,9%	9,7%	9,5%	9,3%
Dodatna sredstva sredstvima za neto penzije zbog promene načina usklađivanja	0	0	776	2.070	4.045

opšteg boda (u milionima dinara)					
Dodatna sredstva u % od ukupnih rashoda za neto penzije	0,00%	0,00%	0,13%	0,33%	0,61%
Dodatna sredstva u % BDP-a	0,00%	0,00%	0,01%	0,03%	0,06%

Dakle, predloženim izmenama obezbeđuje se stabilan rast penzija, realni rast standarda korisnika penzija, sprečava se pad stope zamene u narednom periodu, uz istovremeni blagi pad učešća rashoda za penzije u BDP-u, što vodi unapređenju finansijske stabilnosti u zemlji.

2. Ne očekujemo da će proširenje mogućnosti za ostvarivanje prava na porodičnu penziju na članove vanbračne zajednice imati značajne finansijske efekte.

Naime, prema rezultatima popisa iz 2011. godine, svega 236.063 stanovnika Srbije starijih od 15 godine žive u ovom obliku zajednice, što čini svega 3,8% ukupnog broja stanovnika koje pripada navedenoj dobi. Kada su u pitanju lica stara 50 i više godina života, svega 57.508 lica je te godine živelo u vanbračnoj zajednici, što je predstavljalo oko 2% lica u tom životnom dobu. Ovde ukazujemo na karakter porodične penzije, kao prava koje dominantno koriste nadživeli bračni (a nakon izmena propisa i vanbračni) partneri koji se nalaze u starijoj životnoj dobi, od čega žene čine preko 95% korisnika. Kako se vidi iz navedenih podataka, mali je udeo lica koja žive u vanbračnoj zajednici, stoga se u kraćem i srednjom roku ne može očekivati značajan porast broja korisnika porodične penzije po ovom osnovu.

Ovde ukazujemo i na predloženu odredbu sadržanu u Predlogu zakona prema kojoj se za ostvarivanje prava na porodičnu penziju uvodi uslov trajanja bračne odnosno vanbračne zajednice od najmanje tri godine, u cilju izbegavanja zloupotrebe ovog prava, što će dodatno ograničiti porast broja korisnika porodičnih penzija.

Kada je u pitanju dugi rok, takođe ne očekujemo da će proširenje obuhvata značajnije uticati na porast broja korisnika porodične penzije (inače je broj korisnika ovog prava u opadanju poslednjih godina), bez obzira na veći udeo vanbračnih zajednica kod mlađeg stanovništva. Naime, zaposlenost žena (kao osnovne kategorije korisnika porodičnih penzija) raste u mlađim starosnim grupama, što znači da će u većoj meri one ostvarivati pravo na svoju, starosnu penziju, a time će se smanjivati zainteresovanost za ostvarivanje porodične penzije. To je u skladu sa izmenama u strukturi zaposlenosti i sve većem udelu žena na tržištu rada. Podaci ukazuju na to da je veći udeo porodičnih penzionera u starijim starosnim grupama, u kojima je mnogo više žena koje nisu radile pa su time bile izdržavane od supruga.

Takođe, prema podacima RFPIO, poslednjih godina raste udeo žena u starosnoj grupi 65-70 godina života koje su starosni penzioneri, a smanjuje se udeo korisnika porodične penzije. Dakle, može se očekivati da će se u budućnosti nastaviti trend opadanja značaja porodične penzije za socijalnu sigurnost starijih lica u korist uloge starosne penzije.

IZJAVA O USKLAĐENOSTI PROPISA SA PROPISIMA EVROPSKE UNIJE
--

1. Ovlašćeni predlagač propisa:Vlada

Obrađivač: Ministarstvo za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja

2. Naziv propisa

Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju

Draft Law amending Law on Pension and Disability Insurance

3. Usklađenost propisa sa odredbama Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Evropskih zajednica i njihovih država članica, sa jedne strane, i Republike Srbije sa druge strane („Službeni glasnik RS”, broj 83/08) (u daljem tekstu: Sporazum):**a) Odredba Sporazuma koja se odnose na normativnu saržinu propisa**

Sporazum ne sadrži odredbe koje se odnose na normativnu sadržinu Nacrta zakona o izmenama i dopunama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju. Oblast penzijskog i invalidskog osiguranja posebno se reguliše u svim zemljama i u neposrednoj je zavisnosti od specifičnih društveno-ekonomskih uslova tih zemalja. Iz tog razloga se sistemi penzijskog i invalidskog osiguranja i međusobno razlikuju, te nisu podložni međusobnom usklađivanju u meri, kako je to slučaj sa drugim oblastima.

b) Prelazni rok za usklađivanje zakonodavstva prema odredbama Sporazuma

Pošto Sporazum ne sadrži odredbe koje se odnose na normativnu sadržinu Nacrta zakona o izmenama i dopunama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, usklađivanje zakonodavstva naše zemlje iz oblasti penzijskog i invalidskog osiguranja sa zakonodavstvom Zajednice, izvršiće se u opštem roku za usklađivanje zakonodavstva prema članu 72. Sporazuma, odnosno na osnovu programa dogovorenog između Evropske komisije i Republike Srbije.

v) Ocena ispunjenosti obaveze koje proizilaze iz navedene odredbe Sporazuma

Potpuno usklađeno

g) Razlozi za delimično ispunjavanje, odnosno neispunjavanje obaveza koje proizilaze iz navedene odredbe Sporazuma**d) Veza sa Nacionalnim programom za usvajanje pravnih tekovina Evropske unije.****4. Usklađenost propisa sa propisima Evropske unije****a) Navođenje odredbi primarnih izvora prava Evropske unije i ocene usklađenosti sa njima****b) Navođenje sekundarnih izvora prava Evropske unije i ocene usklađenosti sa njima****v) Navođenje ostalih izvora prava Evropske unije i usklađenost sa njima****g) Razlozi za delimičnu usklađenost, odnosno neusklađenost****d) Rok u kojem je predviđeno postizanje potpune usklađenosti propisa sa propisima Evropske unije.**

- / -

5. Ukoliko ne postoje odgovarajuće nadležnosti Evropske unije u materiji koju reguliše propis, i/ili ne postoje odgovarajući sekundarni izvori prava Evropske

unije sa kojima je potrebno obezbediti usklađenost, potrebno je obrazložiti tu činjenicu. U ovom slučaju, nije potrebno popunjavati Tabelu usklađenosti propisa. Tabelu usklađenosti nije potrebno popunjavati i ukoliko se domaćim propisom ne vrši prenos odredbi sekundarnog izvora prava Evropske unije već se isključivo vrši primena ili sprovođenje nekog zahteva koji proizilazi iz odredbe sekundarnog izvora prava (npr. Predlogom odluke o izradi strateške procene uticaja biće sprovedena obaveza iz člana 4. Direktive 2001/42/EZ, ali se ne vrši i prenos te odredbe direktive).

Predlog zakona nije relevantan sa stanovišta propisa Evropske unije.

6. Da li su prethodno navedeni izvori prava Evropske unije prevedeni na srpski jezik?

- / -

7. Da li je propis preveden na neki službeni jezik Evropske unije?

- / -

8. Saradnja sa Evropskom unijom i učešće konsultanata u izradi propisa i njihovo mišljenje o usklađenosti

- / -